

Voortgangsrapportage 2025

Regionaal Water- en Bodemprogramma 2022-2027



Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
2.	Hoofddoelstelling Regionaal Water- en Bodemprogramma 2022-2027	4
3.	Huidige toestand Water en Bodem	5
4.	Trends en ontwikkelingen	8
5.	De rode draden in onze aanpak	10
6.	Uitvoering water en bodem in beeld	11
6.1.	Voldoende water	13
6.2.	Schoon water	19
6.3.	Veilig water	24
6.4.	Vitale bodem	28
6.5.	Klimaatadaptie	31
7.	Samen werken aan uitvoering	33
8.	Beschikbaarheid en uitputting middelen 2022-2027	35
9.	Risico's	37
10.	Aanpassingen met doorwerking in de Begroting	38



1. Inleiding

Het [regionaal water- en bodemprogramma 2022-2027](#) (RWP) vormt binnen de systematiek 'Sturen met Kadern' beleidskader én uitvoeringsagenda van de provincie Noord-Brabant voor Water, Vitale bodem en Klimaatadaptatie.

Het RWP 2022-2027 is in december 2021 door Provinciale Staten vastgesteld onder de Waterwet. diverse ontwikkelingen gaven aanleiding tot tussentijdse aanvulling, waaronder de Kamerbrief 'Water en Bodem sturend' en '[Zonder water, geen later](#)' het rapport van de onafhankelijke Adviescommissie Droogte voor Brabant, wat heeft geleid tot een Droogteagenda met de partners in het Breed Bestuurlijk Grondwateroverleg. Op 18 februari 2025 hebben Gedeputeerde Staten een Addendum op het RWP vastgesteld onder de Omgevingswet. Dit Addendum vormt een aanvulling op het Regionaal Water- en Bodemprogramma, waarbij het beleid uit het RWP 2022-2027 onverminderd van kracht blijft. Als verplicht programma onder de Omgevingswet is het RWP 2022-2027 vervolgens in geconsolideerde vorm opgenomen in het Digitaal Stelsel Omgevingswet¹.

Met deze voortgangsrapportage informeren we Provinciale Staten over de realisatie van het RWP 2022-2027 op basis van de doelen en aanpakken per beleidsopgave: Voldoende Water, Schoon Water, Veilig Water, Vitale Bodem en Klimaatadaptatie.

Dit jaar voeren we de tussenevaluatie van het RWP 2022-2027 uit. In de eerste plaats om inzicht te krijgen in de effectiviteit van de aanpak en om zaken gedurende de planperiode te kunnen bijsturen, maar ook om signalerend te zijn richting de nieuwe planperiode 2028-2033.

In voorbereiding op de planperiode 2028-2033 loopt parallel aan de tussenevaluatie een ex-ante evaluatie om de ontwikkelingen die doorwerken op het water- en bodembeleid in beeld te brengen. De planning is erop gericht om eind 2026 een Ontwerp RWP 2028 – 2033 gereed te hebben.

In hoofdstuk 10 is een aantal aanvullende indicatoren voorgesteld om de [informatievoorziening ten aanzien van drinkwater](#) naar de Staten te verbeteren. Dit naar aanleiding van het Zuidelijke Rekenkamer rapport 'Drinkwater in gedrang' en het gesprek hierover op 13 juni 2025 met de Commissie Sturen en Verantwoorden – Werkgroep Indicatoren. De inhoudelijke toelichting hierop staat opgenomen in hoofdstuk 6.1 Voldoende Water - Drinkwater.

Daarnaast lichten we in hoofdstuk 10 de actualisering van een aantal bestaande streefwaarden toe. Het betreft onder andere de ontvlechting van de LPN middelen voor de verdrogingsopgave in de zones rondom de Natte Natuurparels. Deze aanpassingen worden in de tweede bestuursrapportage 2025 verwerkt. De aangepaste financiën en streefwaarden hebben een doorwerking tot na 2027. Zo vragen bijvoorbeeld de KRW-uitvoeringsprojecten en KRW-impuls Brabant (2025) ook na 2027 inzet en financiële middelen. Om de prestaties te halen worden bestaande middelen tot voorbij 2027 geraamd. Ook bij de Hoogwaterbeschermingsprojecten blijkt dat de planning tot na 2027 doorloopt, waarop de ramingen van bestaande middelen en streefwaarden voorbij 2027 reiken. In hoofdstuk 8 zijn deze aanpassingen verwerkt in de actualisering van de financiële raming².

¹ RWP 2022-2027 (2021) en addendum (2025) in één vormen het RWP 2022-2027 zoals verwerkt in het Digitaal Stelsel Omgevingswet.

² We verwerken deze aanpassingen bij de 2e bestuursrapportage 2025.



2. Hoofddoelstelling Regionaal Water- en Bodemprogramma

Brabant heeft in 2050 een klimaatbestendig en veerkrachtig water- en bodemsysteem en is bestand tegen extremen.

- Het jaartal 2030 is belangrijk als omslagmoment in de transitie. Dat jaar moeten water en bodem meer sturend zijn in de manier waarop we wonen, werken, recreëren en gebruikmaken van de ruimte in Brabant.
- De belangrijkste omslag in het kader van systeemherstel is dat we voor heel Brabant veel meer de nadruk moeten leggen op het zo min mogelijk afvoeren en juist zo veel mogelijk vasthouden van water.
- Een belangrijk tussendoel is het behalen van de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) in 2027, al lopen de (KRW)opgaven ook daarna door.

De insteek is om de systeemwerking van ons water- en bodemsysteem te herstellen en onze bodem en grondwatervoorraden te beschermen. Onder systeemwerking wordt verstaan: het zoveel mogelijk laten functioneren van het abiotische en biotische systeem volgens natuurlijke principes, zodat de veerkracht en robuustheid van het systeem toeneemt. Hiermee minimaliseren we maatschappelijke en financiële kwetsbaarheid voor extreme situaties.

Handelingsprincipes Water en Bodem

Uit het RWP geven invulling aan de betekenis van een klimaatbestendig en veerkrachtig systeem:

1. Watervoorraad in balans
2. Elke druppel telt
3. Niet alles kan overal
4. Brabant is in staat extreme weersituaties op te vangen
5. Bescherming van water- en bodemkwaliteit
6. Gebruikers zijn maximaal verantwoordelijk
7. Circulair denken en doen

Een (klimaat)robuust water- en bodem-systeem is van groot belang voor Brabant

- Voor de gezondheid van Brabanders hebben we voldoende en schoon drinkwater nodig, en schone beken, meren en rivieren;
- Ook de Brabantse economie is afhankelijk van schoon grondwater en oppervlaktewater. Bedrijven gebruiken dit als grondstof voor hun producten, of in de productieprocessen;
- Voldoende en gezond voedsel begint bij een vitale bodem en schoon en voldoende water voor het telen van de gewassen;
- De natuur is afhankelijk van voldoende en schoon (grond)water;
- Veilig en gezond wonen en werken vraagt om een water- en bodemsysteem dat weersextremen zo goed mogelijk opvangt.



3. Huidige toestand water en bodem

De provincie werkt aan een goede toestand van het water- en bodemsysteem. volgens de Kaderrichtlijn Water (KRW, 2000) moet uiterlijk in 2027 het oppervlakte- en grondwater in goede toestand³ zijn én blijven.

Het is daarom belangrijk dat we goed zicht hebben op deze toestand. We beschikken over meetnetten om de toestand in beeld te brengen en rapporteren onder andere voor de KRW aan de Europese Unie.

We zijn als provincie één van de betrokken partijen verantwoordelijk voor het behalen van de goede toestand en niet primair verantwoordelijk voor de toestand van het gehele water- en bodemsysteem. We zijn kaderstellend en regievoerend voor het waterbeleid binnen de provincie. Waterschappen zijn operationeel beheerder van het watersysteem en verantwoordelijk voor de zuivering van stedelijk afvalwater. Gemeenten staan aan de lat voor het stedelijk waterbeheer en het Rijk is aanspreekbaar op haar systeemverantwoordelijkheid voor de uitvoering van Europese wetgeving zoals KRW en stelt de hoofdlijnen vast. Vele partijen hebben invloed op de toestand of hebben beleidsverantwoordelijkheid voor bepaalde onderdelen. Zo is het Rijk onder andere verantwoordelijk voor het mestbeleid en de toelating van gewasbeschermingsmiddelen. Deze onderlinge afhankelijkheid hebben we geschetst op pagina 84 van het [Regionaal Water en Bodemprogramma 2022-2027](#).

Detailinformatie over de toestand van het Brabantse water- en bodemsysteem is te vinden op onze website [Brabant InZicht](#), onze actuele en interactieve toestandrapportage voor water en bodem, natuur, en milieu.

Samengevat kan gesteld worden: de toestand van water en bodem is in Brabant op veel plekken onvoldoende. Er wordt nog niet voldaan aan de doelen voor een klimaatbestendig en veerkrachtig watersysteem dat bestand is tegen extremen. De vitaliteit van de agrarische bodem is onvoldoende. De grondwaterafhankelijke natuur is verdroogd en de voorraad diep grondwater wordt onvoldoende aangevuld. Water wordt onvoldoende vastgehouden en te snel afgevoerd. De zeer natte periode van najaar 2023 en voorjaar 2024 liet weliswaar de grondwaterstanden sterk stijgen, maar het zeer droge voorjaar van 2025 heeft deze alweer sterk doen dalen naar meer gemiddelde of zelfs lage waarden voor de tijd van het jaar.

³ De KRW bevat eisen voor de goede kwantitatieve toestand en de goede chemische toestand van grondwater. De kwaliteit van oppervlaktewater wordt uitgedrukt in de chemische en de ecologische kwaliteit.



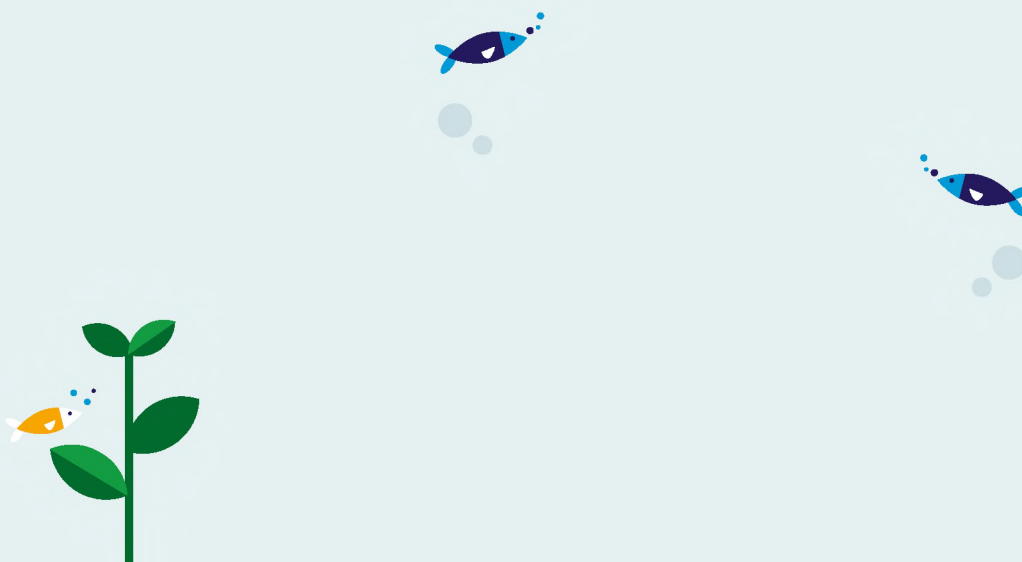
Uit de klimaatscenario's die het KNMI heeft afgegeven, blijkt dat dit in de toekomst vaker zal voorkomen: natte periodes en droge periodes zullen elkaar sterk gaan afwisselen. Nu al worden ieder jaar nieuwe records gevestigd. In Nederland (en wereldwijd) was 2024 samen met 2023 het warmste jaar sinds het begin van de metingen in 1901. Dat merkten we in Brabant ook. Het jaar 2024 was in Nederland zeer nat. Op sommige plaatsen, ook in Brabant, viel meer dan 1000 mm, waar rond de 800 mm normaal is. Het voorjaar van 2025 was vervolgens weer droger dan ooit. Het neerslagtekort was groter dan in het recente droge jaar 2018 en dan in het meest droge jaar 1976.

Naast een tekort aan water, is er ook onvoldoende schoon water. Steeds meer (gevaarlijke) stoffen worden aangetroffen in de bodem en het water, met alle gevolgen van dien voor mens, dier en plant. Metingen op nieuwe locaties laten zien dat PFAS ook in natuurgebieden in het grondwater worden aangetroffen. De meetronde van 2024 in grondwater bevestigt daarmee de resultaten van de Brede Screening Maasstroomgebied. Over de resultaten van deze Brede Screening bent u separaat geïnformeerd via het Memo Resultaten '[Brede Screening Maasstroomgebied](#)' en [Landelijke monitoring grondwater](#). Alle resultaten zijn te vinden op [Brabant InZicht](#).

In Europa ligt momenteel een voorstel voor om PFAS mee te nemen in het bepalen van de KRW-toestand voor grondwater. Dit heeft tot gevolg dat de kwalitatieve toestand van het grondwater verandert van goed naar ontoereikend.

De figuur op pagina 7 geeft de algemene toestand van het water- en bodemsysteem voor de vijf beleidsopgaven — Voldoende Water, Schoon Water, Veilig Water, Vitale Bodem en Klimaatadaptatie — op hoofdlijnen weer.

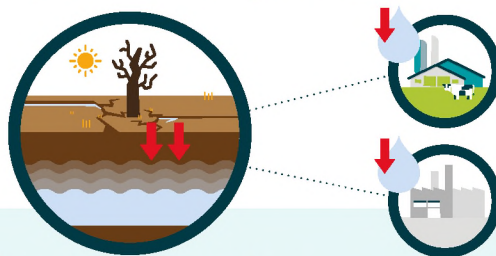
In hoofdstuk 6 van dit voortgangsdokument wordt per beleidsopgave de meer gedetailleerde toestand weergegeven. De inspanningen vanuit de provincie Noord-Brabant zijn gericht op het verbeteren van de toestand voor de Kaderrichtlijn Water in 2027 en daarna. Met de KRW-impuls Brabant die dit jaar is vastgesteld (zie 6.2) vergroten en verbreden we de inspanningen om de KRW-doelen in 2027 zoveel mogelijk te halen. Waarbij we constateren dat de KRW-opgave ook na 2027 doorloopt.



Toestand van het **Brabantse** **water- en** **bodemsysteem**

Globale toestand gebaseerd op gegevens medio 2025
beschikbaar op www.brabantinzicht.nl

**De natuur is verdroogd en
voorraad diep grondwater
onvoldoende aangevuld**



**Vorraden grondwater worden
onvoldoende aangevuld**

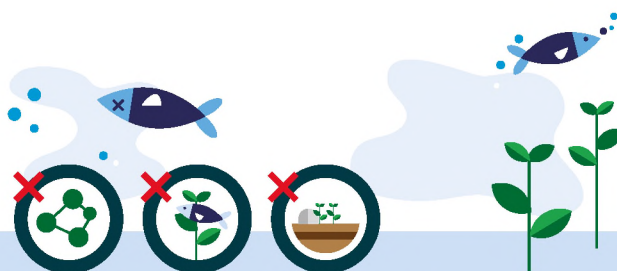
Natuur is verdroogd
Trend naar grotere tekorten waterafhankelijke functies



**Vitaliteit bodem
voor landbouw is
onvoldoende**



**We treffen steeds
meer stoffen aan in
de bodem en water**



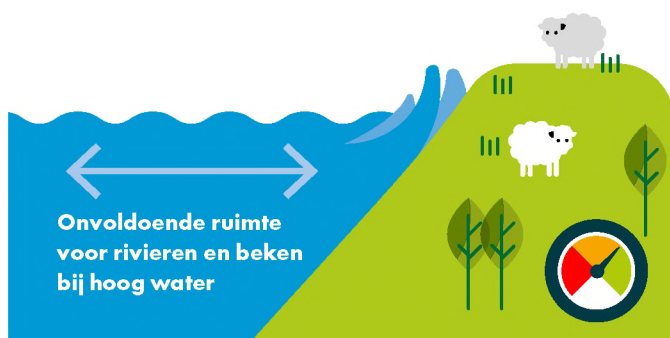
Grond- en oppervlaktewater voldoen niet

Niet op chemie, niet op biologie en niet op inrichting

50% agrarisch gebied rond een aantal
winningen heeft te veel nitraat in grondwater



**Waterveiligheid rivieren
en beken onder druk door
toenemende menselijke
activiteiten en
klimaatverandering**



**Onvoldoende ruimte
voor rivieren en beken
bij hoog water**

**Het effect van
klimaatverandering is
merkbaar in Brabant**

Droge jaren
2018, 2019, 2020, 2022
en voorjaar 2025

Zeer nat najaar
2023, voorjaar 2024



**Hevige zomerbuien
met wateroverlast in steden**

4. Trends en ontwikkelingen

In de afgelopen periode hebben zich diverse trends en ontwikkelingen voorgedaan die invloed hebben op de beleidsopgaven van het Regionaal Water- en Bodemprogramma en hun uitvoering. De belangrijkste zijn:

Klimaatverandering steeds meer zichtbaar

De klimaatverandering is steeds meer zichtbaar en daarmee de grote opgaven waarvoor de samenleving staat om te komen tot een klimaatbestendig water- en bodemsysteem. De laatste jaren is Brabant geconfronteerd met weersextremen zoals langdurige droogte (leidend tot onder meer beregeningsverboden, droogteschade aan met name de landbouw en natuur en een toenemende (drink) watervraag), hitte en wateroverlast. De urgentie van de provinciale aanpak en uitvoering wordt hiermee nog verder onderstreept. Met de KNMI-klimaatscenario's uit 2023 neemt de urgentie alleen maar toe.

Stagnerend rijksbeleid

Het rijksbeleid is de laatste jaren niet stabiel. Door het uitblijven van een oplossing voor de stikstofproblematiek staat de vergunningverlening 'on hold' en lopen projecten vertraging op. In combinatie met het wegvallen van het Nationaal Programma Landelijk Gebied en het bijbehorende transitiefonds is het behalen van water-, bodem- en klimaatopgaven een extra grote uitdaging, zoals ook geldt voor de doelstellingen op het gebied van natuurherstel, stikstofreductie en toekomstbestendige landbouw.

Met de Aanpak Landelijk Gebied (ALG) worden de huidige additionele rijksmiddelen (No-regret en LPN2) zodanig ingezet dat deze zoveel mogelijk bijdragen aan wettelijk doelbereik in het kader van Brabant Openhouden, waaronder de KRW-doelen voor 2027. De middelen voor de water- en bodemopgave worden deels via de twaalf prioritaire GGA-gebieden besteed, deels op de overige KRW-gebieden en deels generiek/Brabantbreed.

In het najaar van 2022 heeft het Rijk expliciet benoemd dat het water- en bodemsysteem meer sturend moet worden voor de ruimtelijke ordening. Het kabinet Schoof gaf de voorkeur aan "rekening houden met" water en bodem, maar door het uitblijven van de ontwerp Nota Ruimte is er nog geen zicht op hoe dit zich verder vertaalt. De provincie heeft met het RWP en het Addendum expliciet besloten het water- en bodemsysteem wel als sturend te blijven zien. Water en Bodem sturend maakt deel uit van het 'diep, rond en breed' kijken vanuit de Brabantse Omgevingsvisie en is verder verdiept met het '[Ruimtelijk Voorstel](#)' en de ontwerpende onderzoeken die daaruit voortkwamen.

Mede gezien de onzekerheden rond de val van het kabinet, de Tweede Kamer verkiezingen en de operationalisering van de verschillende landelijke beleidswijzigingen op het vlak van onder meer 'water en bodem sturend' (o.a. Nota Ruimte), waterkwaliteit en klimaat zien we stagnatie op verschillende planvormings- en uitvoeringstrajecten.

Gezondheid

Het Regionaal Water- en Bodemprogramma draagt bij aan het aspect gezondheid uit de basisopgave van de Brabantse Omgevingsvisie: een veilige en gezonde leefomgeving met een goede omgevingskwaliteit. Het RWP bevat een aanpak voor diverse aspecten die – met toenemende urgentie – direct van invloed zijn op de gezondheid van onze inwoners. In de inleiding is aangegeven dat er op basis van het ZRK-rapport aanpassingen worden voorgesteld aan de indicatoren, zie de toelichting in hoofdstuk 6.1 en het voorstel in hoofdstuk 10. Hiervan koppelen we 2 indicatoren aan gezondheid aangezien die direct bijdragen aan de doelstelling ‘3 gezonde levensjaren erbij voor iedere Brabander in 2030’:

- Aantal grondwaterbeschermingsgebieden waar aanvullend beleid op nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen is opgesteld (nieuwe indicator)
- Aantal hectaren (cumulatief) landbouwareaal binnen BodemUp (bestaande indicator)

Met de uitvoering op deze indicatoren zorgen we voor het verbeteren we de kwaliteit van het grondwater waaruit drinkwater wordt gewonnen.



5. De rode draden in onze aanpak

Rode draden staan voor een samenhangende aanpak; integrale werklijnen die de vijf inhoudelijke beleidsopgaven doorsnijden.

De activiteiten vanuit de rode draden vinden binnen de beleidsopgaven plaats, maar door samenwerking en verdere uitwerking op programmaniveau worden deze versterkt. Het Regionaal Water- en Bodemprogramma bevat de volgende rode draden:

- Herstellen systeemwerking
- Wettelijke kaders
- Verbinden met de samenleving: “WatEr Leeft”
- Datagedreven werken
- Innovatie en kennisontwikkeling
- Sluiten van kringlopen en benutten economische waarde

De uitvoering van de rode draden is geborgd via de beleidsopgaven (zie hoofdstuk 6), hieronder een nadere toelichting op twee rode draden.

Verbinden met de samenleving: “WatEr Leeft”

Als centrale doelstelling in het Regionaal Water- en Bodem Programma is opgenomen: een klimaatbestendig en veerkrachtig water- en bodemsysteem in 2050. Een ambitieuze doelstelling die alleen door samenwerking tussen overheden, maatschappelijke organisaties, bedrijven en bewoners haalbaar is. Het is een transitie die vraagt uit de comfortzone “hoe we het altijd doen” te treden. Samen, draagvlak en participatie zijn kernwoorden om daar te komen. Het verbinden van de provinciale water- en bodemopgaven met de samenleving, is daarom één van de rode draden door het RWP.

Activiteiten binnen de rode draad “WatEr Leeft” bevinden zich op het snijvlak van de verschillende inhoudelijke beleidsopgaven. Inzet van ontwerpkracht (met name social design) staat centraal in de aanpak. Concreet uit zich dit momenteel in deelname in de projecten: De Waterambassade met daarin onder andere [het Co/Lab Water](#), inzet van ontwerpers bij project Hoogwaterbescherming Brabant Oost (samen met Programma Levendig Brabant), de Waterzuinige Brabander (gekoppeld aan de Droogteagenda voor Brabant), de [bestuurlijke Markwandeling met Li An Phoa \(Drinkable Rivers\)](#) en de opzet van een lerend netwerk voor participatie bij klimaatadaptatie.

Datagedreven werken

Via een datagedreven werkwijze onderbouwen we zoveel mogelijk onze beleidskeuzes en dagelijkse werk met kwantitatieve data. Het is zowel binnen de Provincie als binnen het RWP 2022-2027 een belangrijke pijler. Vanuit de rode draad datagedreven werken is afgelopen jaren ingezet op het data ecosysteem en op bewustwording, leiderschap en organisatie rondom datagedreven werken. Daarnaast was de inzet om één of meer datagedreven oplossingen per beleidsopgave te faciliteren. Specifiek voor data analisten in ons programma is een technische omgeving ingericht waarmee zij hun analyse werkzaamheden kunnen uitvoeren, direct op en met de datasets op het dataplatform. De basis is daarmee grotendeels gelegd voor de nuttige inzet en analyse van data voor Water en Bodem.

Mede dankzij de trainingen datagedreven werken op maat voor Water en Bodem, eind 2024 / begin 2025, vormt deze rode draad steeds meer een structureel onderdeel van de beleidsopgaven. Komende tijd willen we deze initiatieven blijven faciliteren en uitbreiden, mede inspelend op de toenemende invloed van AI in de samenleving. Met de website Brabant InZicht blijven we, zoveel mogelijk geautomatiseerd, de toestand en trends van het bodem- en watersysteem tonen. De website wordt in 2025 aangepast voor het vergroten van de vindbaarheid en doorzoekbaarheid. Het is daarna mogelijk om directe verwijzingen op te nemen vanuit de Staat van Brabant naar meer details op een specifieke pagina op Brabant InZicht.

6. Uitvoering water en bodem in beeld

In dit hoofdstuk wordt aangegeven wat de voortgang is in doelen en aanpak voor de vijf beleidsopgaven van het Regionaal Water- en Bodemprogramma 2022-2027: Voldoende Water, Schoon Water, Veilig Water, Vitale Bodem en Klimaatadaptatie.

Toestand water- en bodemsysteem

Deze toestand per beleidsopgave is afgeleid van actuele gegevens en vertaald in de voor de betreffende beleidsopgave belangrijkste indicatoren voor de toestand. De provinciale website [Brabant InZicht](#) geeft een uitgebreid en gedetailleerd beeld van de actuele meet- en toestandgegevens van het Brabantse water- en bodemsysteem.

De toestand wordt bepaald aan de hand van een aantal indicatoren:

In deze rapportage worden zij in beeld gebracht op basis van drie kleuren:



Rood: de goede toestand is nog niet bereikt, er ligt nog een grote opgave



Oranje: de goede toestand is in delen van Brabant bereikt of de goede toestand staat onder druk en dreigt mogelijk verloren te gaan vanwege ontwikkelingen zoals klimaatverandering



Groen: de goede toestand is aanwezig

Weergave procesmatige voortgang

Om een beeld te geven van de voortgang van aanpak en acties (dus het proces, niet de effecten op de toestand) is per beleidsopgave de aanpak weergegeven, met in kleur de stand van zaken over de voortgang. Hierbij is gebruik gemaakt van de volgende kleurcodering:



Rood: opstart van deze aanpak loopt achter op de planning



Oranje: de aanpak is weliswaar gestart, maar voortgang stagneert



Groen: de voortgang is volgens planning



Blauw: de gehele aanpak is succesvol afgerond



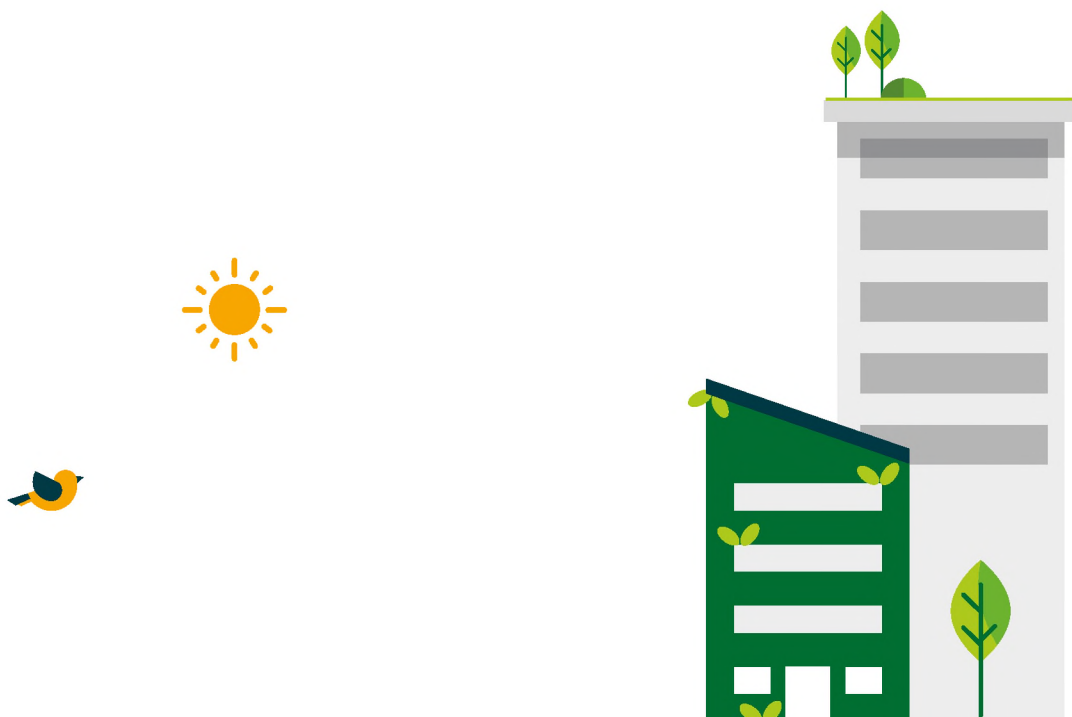
Zwart: de aanpak is achterhaald, gestopt, vervangen door, etc.

De belangrijkste indicatoren voortgang beleid

In de begroting wordt gewerkt met indicatoren over de voortgang van het beleid. Deze indicatoren zijn ook in voorliggend programmeringsdocument opgenomen, om een overzichtelijk beeld te geven over de stand van zaken van het Regionaal Water- en Bodemprogramma 2022-2027.

Een toelichting op de voortgang

Tot slot is per beleidsopgave een toelichting op de procesmatige voortgang gegeven, zowel een algemene toelichting als, waar zinvol, een specifieke toelichting op een of meerdere onderdelen van de aanpak.



6.1 Voldoende Water

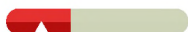
Wat willen we bereiken?

Voldoende water betekent: niet te weinig diep en ondiep grondwater en oppervlaktewater met optimale zoetwaterbeschikbaarheid en waterverdeling in geval van extreme droogte en niet te veel oppervlaktewater om ernstige regionale wateroverlast zo veel mogelijk te voorkomen.



De belangrijkste indicatoren voor de toestand:

Mate van evenwicht tussen
onttrekking en aanvulling van
het grondwater



Mate waarin andere bronnen
dan grondwater beschikbaar
zijn voor drinkwater



% natte natuurparels waarvan de
grondwaterstanden op orde zijn



Hectaren grondgebied dat nog niet
voldoet aan de wateroverlastnormen

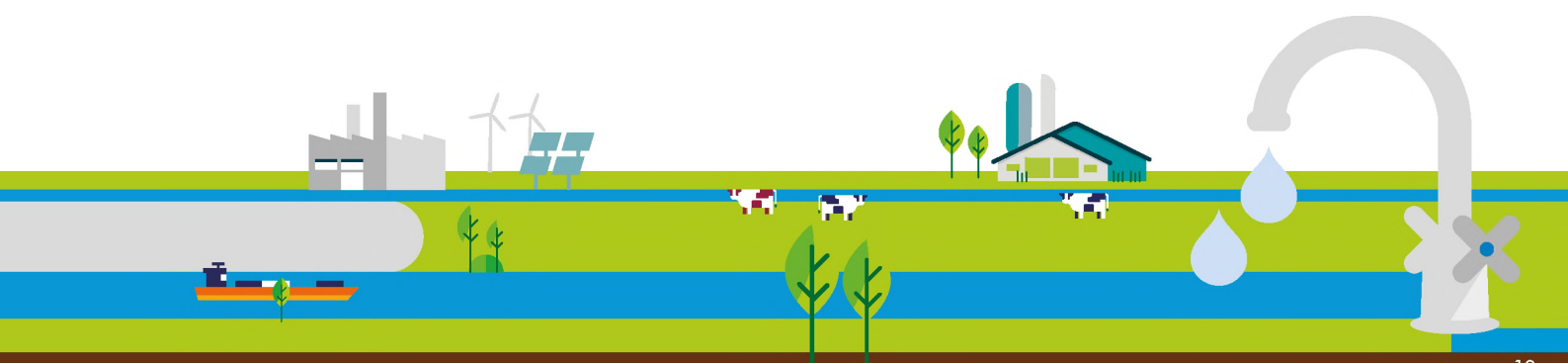


Wat gaan we daarvoor doen?

We hebben vanuit het RWP de volgende 8 aanpakken

- A** Verbeteren diepe aanvulling
- B** Verbeteren ondiepe aanvulling Brabant breed
- C** Verminderen grondwateronttrekkingen drinkwater en industrie
- D** Vasthouden van water en duurzame ruimtelijke inrichting van gebieden
- E** Verminderen beregeningsonttrekkingen landbouw
- F** Waterbesparing en terugdringen laagwaardig gebruik van drinkwater en bij industrie
- G** Integrale aanpak van wateroverlast, droogte en KRW
- H** Vaarwegen op orde

Procesmatige
voortgang



Belangrijkste indicatoren voortgang beleid:

	2025	2026	2027	2028
1 Hoeveelheid vergunde omvang grondwater in miljoen kubieke meter (van jaar T – 1) (*)	285			
2 Voortgang cumulatief in ha van de aanpak binnen natte natuurparels voor het vasthouden van water (KRW doelstelling 12.000 ha)	1.500	2.000	9.600	
3 Voortgang cumulatief in ha van de aanpak buiten natte natuurparels voor het vasthouden van water (doelstelling 27.000 ha)	0	0	13.700	
4 Project Roode Vaart	Afronding fase 1 en verkenning fase 2	Verkenningsfase 2	Realisatiefase 2	Realisatiefase 2
5 Voortgang Geopark Schelde Delta	Financiële bijdrage	Financiële bijdrage	Financiële bijdrage	
6 Voortgang Geopark Peelhorst en Maasvallei	UNESCO-status aanvraag			

* Zie voorstel aangepaste indicatoren Drinkwater in hoofdstuk 10.

Toelichting voortgang Voldoende Water

Met het sluiten van Maatwerkovereenkomsten met de Waterschappen, het tot stand komen van het Grondwaterconvenant, de Droogteagenda voor Brabant en de Gebiedsgerichte aanpak Groenblauw (GGA) ligt er een stevige basis voor de beleidsopgave Voldoende Water. Meerdere projecten starten, lopen of komen in afronding zoals project klimaatrobuust beekdal Sint-Oedenrode, herinrichting van de Sint Jansbeek en de aanpak van vispassage knelpunten in de Donge. Deze projecten zijn het resultaat van intensieve samenwerking met andere partijen en leveren een belangrijke bijdrage aan de beleidsopgave Voldoende Water. Door samen met andere partijen te werken aan een adaptieve programmering en regelmatige afstemming brengen we focus aan in de voorbereiding en uitvoering van de opgave en bewaken we de voortgang. We benutten daarbij waar mogelijk middelen van derden voor onze opgaven, zoals de No-regret middelen van het Rijk via de Aanpak Landelijk Gebied en Europese middelen vanuit bijvoorbeeld het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. Daarnaast stemmen we af over inzet van capaciteit. De waterschappen hebben op basis hiervan

extra capaciteit aangetrokken om zo de uitvoeringskracht te versterken. Samenwerking met de gemeenten vergt aandacht in de verdere samenwerking vanuit de Droogteagenda, gezien de veelheid aan taken binnen de gemeenten en de beperkte beschikbare capaciteit.

Uit de voortgangsgesprekken over de Maatwerkovereenkomsten (MOK's) met de waterschappen blijkt dat niet alle prestaties gerealiseerd gaan worden in 2027. Veel van de opgaven zitten in projectvoorbereiding of planvormingstrajecten waarvan we weten dat deze niet in 2027 gereed zijn. De tussenevaluatie MOK's die later dit jaar wordt opgeleverd zal meer inzicht geven. Voor de vertraging worden verschillende redenen genoemd:

1. Grondverwerving loopt in veel gevallen langzamer dan gepland.
2. De gebiedsprocessen (GGA) zijn omvangrijke en complexe processen, en kosten veel tijd.
3. Gebrek aan capaciteit en/of verloop van personeel. Zowel bij de waterschappen, de provincie als bij de terreinbeheerders.

Projecten die nu in voorbereiding zijn en waarvan de uitvoering start in de huidige planperiode, maar doorloopt in de volgende planperiode (2028-2033), moeten we deze planperiode nog financieren (doorzetten van bestaande middelen). Om te voorkomen dat de uitvoering van deze projecten stilvalt voorzien we met de financiering in een soepele overgangperiode. De te realiseren prestaties in deze overgangperiode vindt u terug in de kolom van het jaar 2028.

4 Zuidwestelijke Delta:

Binnen het project Roode Vaart speelt er een juridisch geschil tussen de gemeente Moerdijk (opdrachtgever) en de uitvoerende bouwcombinatie. In 2025 is er een uitspraak geweest door de Raad van Arbitrage voor bouwgeschillen. Op basis van deze uitspraak kan de gemeente Moerdijk inzichtelijk maken welke gevolgen dit heeft voor de projectbegroting van Roode Vaart fase 1. Na afronding van dit proces kan een start worden gemaakt met de verkenningsfase voor Roode Vaart fase 2.

Unesco heeft in maart 2024 het Global Geopark label toegekend aan de Schelde Delta. Dit is het resultaat van een langjarig traject met internationale partners. Eind 2024 zijn de Statuten vastgesteld voor de oprichting van een Benelux Groepering Territoriale Samenwerking (BGTS) Geopark Schelde Delta (GPSD). Op 19 mei 2025 was de oprichtingsvergadering, waarbij de leden van de Algemene Vergadering en Raad van Bestuur zijn gekozen en het jaarprogramma 2025 is vastgesteld.

B Verbeteren ondiepe aanvulling Brabant breed:

De aanpak loopt over meerdere lijnen: Grondwaterconvenant (2021-2027), Droogteagenda tot 2040, Maatwerkovereenkomsten met de waterschappen (MOK's) en de Gebiedsgerichte aanpak Groenblauw (GGA). Vanuit het Grondwaterconvenant en de Droogteagenda loopt de uitvoering van diverse speerpunten, ontwikkeltrajecten en acties. Deze worden uitgevoerd met de samenwerkende waterpartners verenigd in het Breed Bestuurlijk Grondwateroverleg (BBG). Inmiddels zijn de Brabantse gemeenten volwaardig aangehaakt bij deze BBG-samenwerking. Zij geven vanuit hun eigen positie uitvoering aan de doelstelling van de Droogteagenda. De Droogteagenda heeft als doel toewerken naar een droogterobuust (grond)watersysteem door meer (grond) water aanvulling enerzijds en het beperken van de onttrekkingen anderzijds.

E Verminderen beregeningsonttrekkingen landbouw:

Een van de projecten in het Grondwaterconvenant is een herziening van het beregeningsbeleid voor agrarisch gebruik. De herziening van het beregeningsbeleid geeft, samen met andere onderdelen

uit het Grondwaterconvenant, invulling aan het doel om het grondwatersysteem in de provincie Noord-Brabant weer veerkrachtig en robuust te maken. De provincie sluit samen met andere waterschappen, BMF, TBO's en de ZLTO aan op het proces dat getrokken wordt door waterschap Aa en Maas. In februari 2023 is een Afsprakenkader Herziening beregeningsbeleid opgesteld. Momenteel worden de contouren van het nieuwe beregeningsbeleid op de verschillende onderdelen uitgewerkt in een Koersdocument, waaronder de beregeningsruimte, hydrologische ondergrens, debietmeters en het bedrijfsbodem en -waterplan. De procesmatige voortgang van deze aanpak is op 'oranje' gezet (aanpak gestart, maar voortgang is weerbarstig en lange termijn).

In het Grondwaterconvenant is afgesproken ook het beleid voor kleine grondwateronttrekkingen te herzien. Een kleine onttrekking is een onttrekking met een pompcapaciteit van $<10 \text{ m}^3/\text{uur}$. Uit een inventarisatie van de waterschappen blijkt dat er 65.000 onttrekkingen zijn, verdeeld over particuliere, agrarische en overige onttrekkingen. Hiermee wordt een gezamenlijke hoeveelheid van 41 miljoen m^3/jaar onttrokken. De aanpak m.b.t. kleine onttrekkingen loopt parallel aan de ontwikkeling van het nieuwe beregeningsbeleid. Onderdeel van de aanpak is het in beeld brengen van de invloed van kleine onttrekkingen op kwetsbare natuur, medio 2026.

Met de verbreding van de grondwaterheffing worden grondwateronttrekkingen vanaf $50.000 \text{ m}^3/\text{jaar}$ (nu vanaf $150.000 \text{ m}^3/\text{jaar}$) per 2026 heffingsplichting. Samen met de waterschappen wordt gewerkt aan de operationalisering hiervan. Dit loopt op schema en treedt volgens planning per 1 januari 2026 in werking.

G Integrale aanpak van wateroverlast, droogte en KRW:

In de GGA krijgt de integraliteit vorm op gebiedsniveau. We brengen de waterdoelen in en denken actief mee met het vormgeven van de plannen en uitvoering. Met de Aanpak Landelijk Gebied wordt meer focus aangebracht om de uitvoering in de GGA-gebieden te stimuleren en concreet te maken. Daarnaast is in de MOK's met de waterschappen ingestoken op koppelkansen met andere opgaven en financieringsbronnen zoals de beschikbare No-regret middelen van het Rijk. De procesmatige voortgang van deze aanpak is op 'oranje' gezet. In vijf gebieden waar de uitvoering stagneert als gevolg van grondbeschikbaarheid is gestart met versnellingsdossiers om de samenhangende natuur- en waterdoelen mogelijk te maken door inzet van het instrument volledige schadeloosstelling / onteigening (VSS/O).

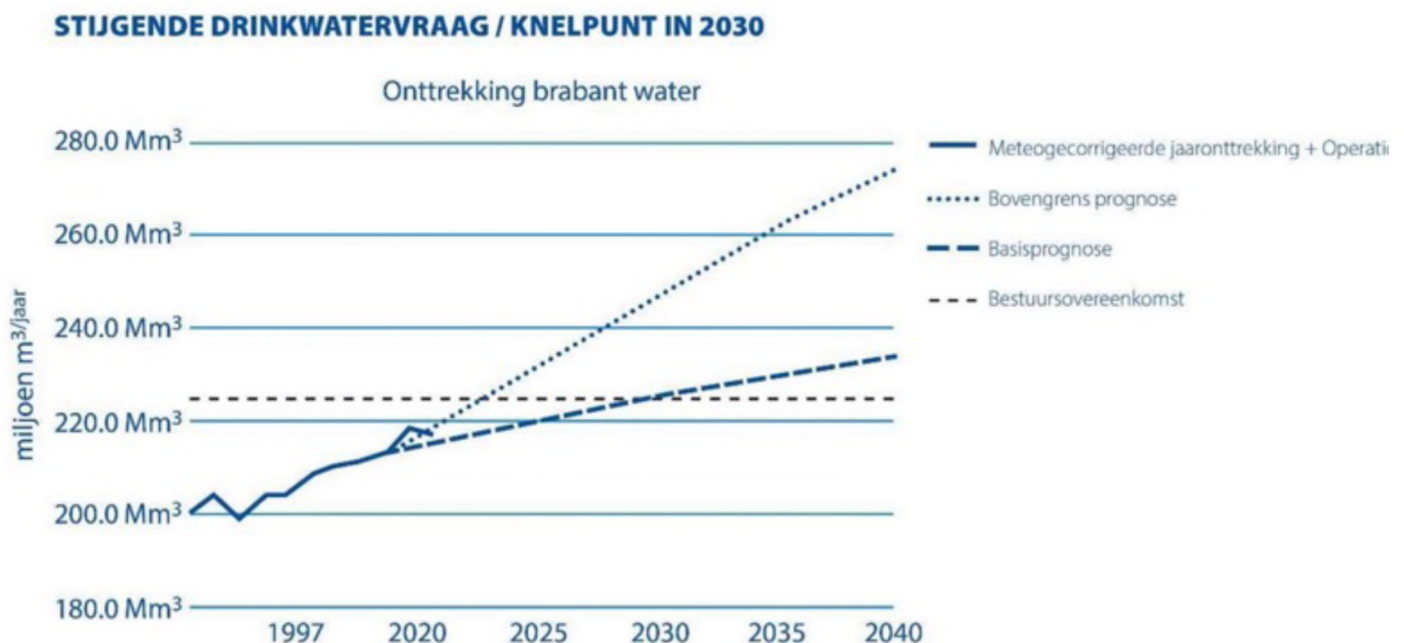
Drinkwater

De drinkwaterleverantie staat (met name in West-Brabant) onder druk. Een toenemende vraag en klimaatverandering in combinatie met onvoldoende grondwateraanvulling nopen tot waterbesparing en alternatieve bronnen. Met waterbesparingsacties met en door onze partners en de inzet op pilots voor brak- en zoutwater en oppervlaktewater als aanvullende bronnen is de beleidsmatige voortgang op orde. Het duurt echter nog enkele jaren voordat deze acties effect hebben. Het daadwerkelijk verminderen van grondwateronttrekkingen is daarom de komende jaren nog niet te verwachten. Van de implementatie van grijswatersystemen / vermindering drinkwater voor laagwaardig gebruik zijn goede voorbeelden te geven, maar dit is zeker nog geen gemeengoed. Hiervoor is generiek landelijk beleid noodzakelijk. Via het IPO oefenen we hier invloed op uit richting het Rijk.

Advies Zuidelijke Rekenkamer "Drinkwater in gedrang"

In navolging van het advies van de Zuidelijke Rekenkamer (2024) heeft op 13 juni 2025 een gesprek met de Commissie Sturen en Verantwoorden – Werkgroep Indicatoren plaatsgevonden over het informeren van Provinciale Staten over drinkwater. Op basis van dit gesprek en afstemming met de drinkwaterbedrijven Brabant Water en Evides komen we tot aanvullende indicatoren voor Drinkwater (voldoende en schoon) die we via dit Voortgangsdokument verwerken in de tweede bestuursrapportage 2025.

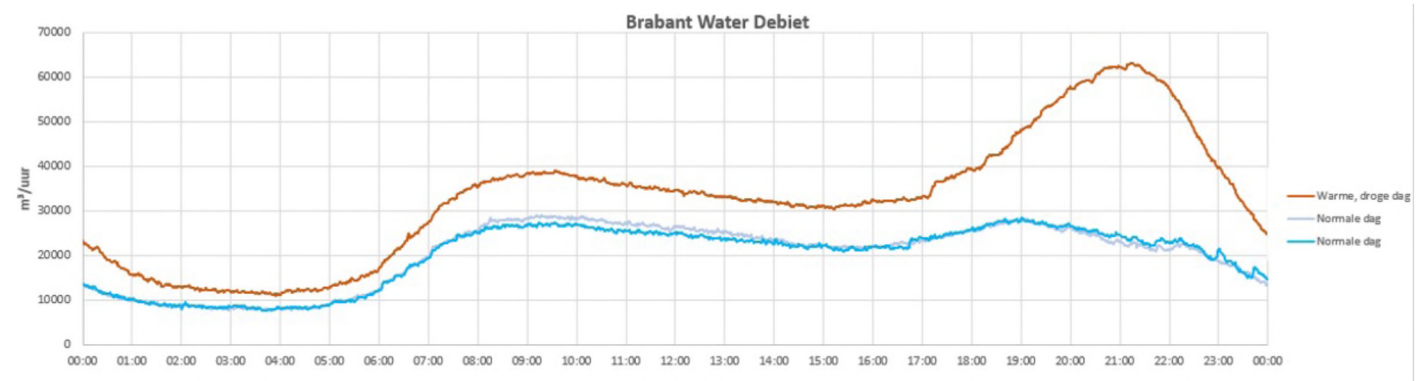
De urgentie rond drinkwaterbeschikbaarheid is groot. Onderstaand figuur laat de verwachte stijgende drinkwatervraag zien (basis en bovengrens prognose) en het afgesproken onttrekkingsplafond voor Brabant Water. Hieruit blijkt dat rond 2030 de vraag naar drinkwater het grondwateronttrekkingsplafond kan overschrijden.



Bron: Brabant Water

[Brabant Water](#) en [Evides](#) hebben samen met de provincie 'Regionale Actieplannen Beschikbaarheid Drinkwaterbronnen tot 2030' opgesteld om voldoende drinkwaterbronnen te waarborgen in de toekomst. Naast aanvullende bronnen is drinkwaterbesparing essentieel, zowel voor zakelijk gebruik (industriewater, proceswater) als voor huishoudelijk gebruik. In het Nationaal Plan van Aanpak Drinkwaterbesparing is als doel gesteld een vermindering van 20% van het zakelijk drinkwatergebruik te realiseren in 2035. Voor huishoudelijk gebruik geldt een doelstelling van 128 naar 100 liter per persoon per dag in 2035.

Het belang van bewustwording van het huishoudelijk gebruik van drinkwater wordt geïllustreerd door bovenstaande figuur. Hierin is het verbruik over een etmaal voor twee 'normale' dagen en op een warme, droge dag weergegeven. De piek aan het eind van een droge en warme dag is vooral ten gevolge van het massaal sproeien van tuinen.



Toelichting indicatoren Voldoende Water

Drinkwater:

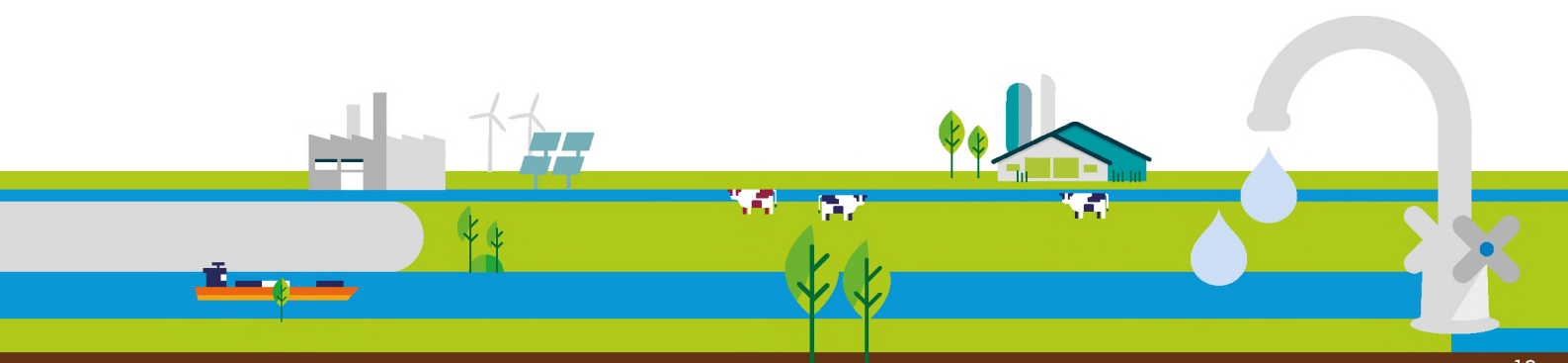
De indicator "Hoeveelheid vergunde omvang grondwater in miljoen kubieke meter" komt te vervallen. In het kader van de opvolging van het ZRK-drinkwaterrapport is in hoofdstuk 10 een voorstel opgenomen voor alternatieve aanvullende indicatoren ten aanzien van Drinkwater. We starten met de voorgestelde indicatoren voor de voortgang van waterbesparing. Het blijkt hierbij lastig goede kwantitatieve indicatoren op te stellen, omdat resultaten pas op langere termijn zichtbaar worden en resultaten afhankelijk zijn van vele partijen, zeker niet alleen van de provincie of drinkwaterbedrijven.

Overige indicatoren Voldoende Water:

De streefwaarde voor de indicator "Voortgang cumulatief in ha van de aanpak binnen natte natuurgebieden voor het vasthouden van water (KRW doelstelling 12.000 ha)" in 2026 wordt in lijn gebracht met de planning van de waterschappen.

De streefwaarden voor de indicator "Voortgang cumulatief in ha van de aanpak buiten natte natuurgebieden voor het vasthouden van water (doelstelling 27.000 ha)" stellen we voor 2026 en 2027 naar beneden bij tot 13.700 ha omdat we de financiering (€ 16 miljoen) op deze opgave via Landelijk Programma Natuur niet gaan realiseren.

Naar aanleiding van de tussenevaluatie van de Maatwerkovereenkomsten welke in het najaar 2025 wordt besproken met de Waterschappen, komen we met voorstellen voor het wijzigen van deze indicatoren en streefwaarden voor de jaren 2027 en verder bij de eerste bestuursrapportage 2026.



6.2 Schoon Water

Wat willen we bereiken?

Schoon grond- en oppervlaktewater voor onze volksgezondheid en natuur, conform de normen van de Kaderrichtlijn Water (KRW); voorkomen van verontreiniging en het beschermen van diepe grondwatervoorraden.



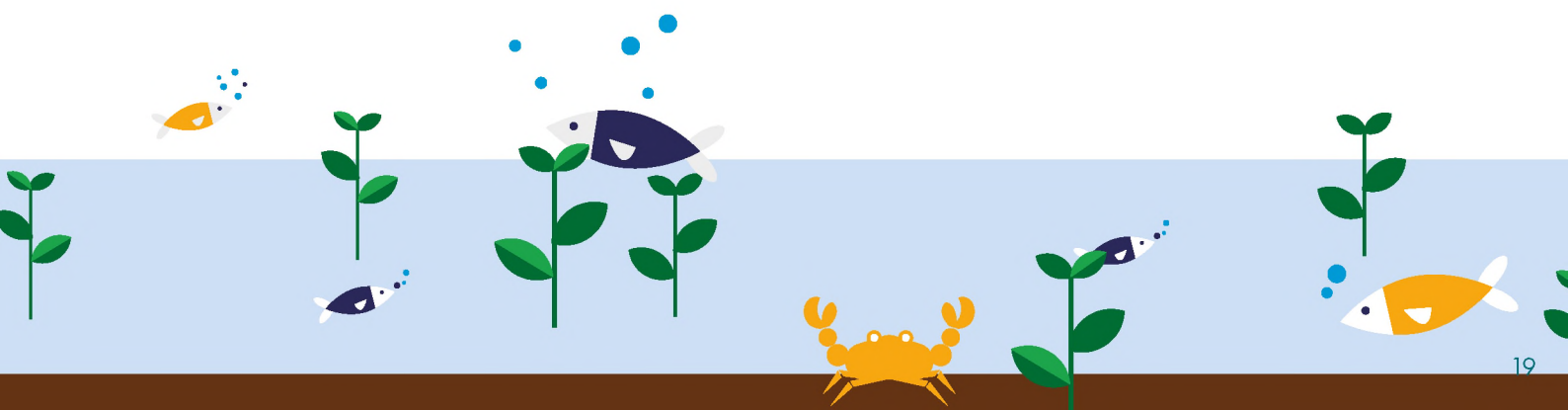
De belangrijkste indicatoren voor de toestand:

Algemene kwalitatieve toestand grondwater		Nieuwe (opkomende) stoffen zijn geen probleem voor het bodem- en watersysteem	
Mate waarin grondwater regionaal niet voldoet voor drinkwater, natuur of aanvoer naar oppervlaktewater		% parameters oppervlaktewater op orde	
% waterlichamen dat een goede toestand heeft (t.b.v. Verplichte BBV indicator)			

Wat gaan we daarvoor doen?

We hebben vanuit het RWP de volgende 8 aanpakken

	Procesmatige voortgang
A Terugdringen emissies naar grond- en oppervlaktewater	
B Uitvoeren inrichtingsmaatregelen in de oppervlaktewateren met een KRW-status	
C Monitoring stoffen en data-gedreven werken	
D Stimuleren aanpassen bedrijfsvoering agrarisch ondernemers	
E Regels voor bodemenergiesystemen	
F Regels voor omgaan met grondwaterverontreiniging voortkomend uit bodemverontreiniging	
G Aanvullende regels zwemlocaties	
H Uitvoeren beschermingsbeleid en regelgeving voor winningen menselijke consumptie	



Belangrijkste indicatoren voortgang beleid:

	2025	2026	2027	2028
1 Percentage deelnemers aan Schoon Water voor Brabant 2024-2026 in de 11 meest kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden (blijvende inspanning nodig)	80%	80%		
2 Aantal kilometers (cumulatief) herstellde beken en kreken en Natuurvriendelijke oevers (KRW doelstelling 610 km)	75	150	328	
3 Aantal (cumulatief) opgeloste vismigratieknelpunten (KRW doelstelling 232 stuks)	67	100	160	
4 Percentage landbouwgrond dat deelneemt aan het project Bodem Up 1.0 in de 8 grondwaterbeschermingsgebieden die het meest kwetsbaar zijn voor nitraatuitspoeling	80%			
5 Aantal van de 8 grondwaterbeschermingsgebieden die het meest kwetsbaar zijn voor nitraatuitspoeling, dat voldoet aan de norm (van 50 milligram nitraat/liter) in 2025 (*)	8			

* In 2026 voeren we een uitgebreide toestandsmeetronde uit.

Toelichting Schoon Water

A Terugdringen emissies naar grond- en oppervlaktewater

De ministeries LNV en IenW hebben een belangrijke rol en verantwoordelijkheid om de gestelde KRW-doelen te behalen. Landelijke beleidsprogramma's zoals het 7e en straks het 8e Nitraat Actie Programma scheppen de randvoorwaarden voor regionale en lokale overheden en gebiedspartners. De waterkwaliteitsopgave is verankerd in het (addendum op) het Regionale Water- en Bodem programma en de KRW-impuls Brabant, beide in voorjaar 2025 vastgesteld. De gebiedsgerichte waterkwaliteitsopgave is in de Gebiedsgerichte Aanpak Groen-blauw (GGA) en Brabantse Aanpak Landelijk Gebied (ALG) verankerd. Tevens wordt hard gewerkt om de emissie van andere stoffen naar het grond- en oppervlaktewater te verminderen. Naast nutriënten gaat het hierbij om gewasbeschermingsmiddelen, medicijnresten, plastics en zeer zorgwekkende stoffen zoals PFAS. Op al deze stoffen zijn acties in gang gezet, met gebiedsspecifieke uitwerking voor overgangsgebieden, (kwetsbare) grondwaterbeschermingsgebieden en af- en uitspoelingsgevoelige gronden. De procesmatige voortgang van deze aanpak is op 'oranje' gezet (aanpak gestart, maar voortgang stagneert).

Met onze partners is het project Schoon Water om te werken aan reductie van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen gecontinueerd. Met de deelnemende agrariërs wordt de milieubelasting van het grond- en oppervlaktewater verminderd. Het project loopt tot 2026 en daarna wordt met de partners besloten over het vervolg. In het project zijn tot en met 2026 de volgende doelen opgenomen: ca 110 telers en loonwerkers met veel areaal aan intensieve gewassen namen maatregelen om hun gebruik en/of emissie van gewasbeschermingsmiddelen richting grond- en oppervlaktewater te verminderen, ca 500 kleine deelnemers zijn geïnformeerd over maatregelen die zij kunnen nemen om hun gebruik en/of emissie te verminderen, de afstand tussen Brabantse overheden is verkleind op het thema emissievermindering.

Sinds 2022 heeft het Netwerk Medicijnresten uit Afvalwater gewerkt aan bewustwording en bronaanpak. Samen met de zorgsector leren we mensen om (water)bewust om te gaan met medicijngebruik. In 2025 wordt verder opgeschaald, van pilots naar projecten die consistent bijdragen aan de missie gezonder met minder medicijnen.

KRW-impuls Brabant

De provincie Noord-Brabant en de Brabantse waterschappen (Aa en Maas, De Dommel, Brabantse Delta) hebben in 2025 de [KRW-impuls Brabant](#) vastgesteld. Provinciale Staten zijn daar via een [Statenmededeling](#) en een informatieve themabijeenkomst op 9 mei over geïnformeerd. De KRW-impuls bevat aanvullende maatregelen en versnelt bestaande maatregelen door het aanpakken van knelpunten in de uitvoering. Niet alleen provincie en waterschappen staan hiervoor aan de lat, maar ook het Rijk, de agrarische sector en andere stakeholders.

Binnen de KRW-impuls Brabant werken we aan de volgende opgaven:



Vanuit de KRW-impuls Brabant wordt optimaal ingezet op ieders rol en verantwoordelijkheid. Zie hoofdstuk 7 voor meer informatie over de samenwerking met andere partijen binnen de KRW-impuls Brabant, waaronder de rol van het Regionaal Bestuurlijk Overleg Maas en de juridische voorbereiding op mogelijke rechtszaken vanwege het niet behalen van de KRW-doelen in 2027.

De 17 maatregelen uit de KRW-impuls Brabant zijn een evenwichtige aanpak van alle sectoren, zoals industrie, stedelijk gebied (o.a. terugdringen milieubelasting rioolwaterzuiveringsinstallaties) en landbouw. Vijf zijn aangemerkt als prioritaire provinciale maatregelen (maatregelen 1 t/m 5). Daarnaast zijn twee maatregelen gericht op samenwerking met andere overheden en partners (maatregelen 6 en 7). Deze maatregelen worden hieronder verder toegelicht.

Provinciale kernmaatregelen KRW-impuls Brabant:

- 1. Inzet van dwingend instrumentarium voor grondverwerving t.b.v. Natte Natuurparels**
De Natte Natuurparels (NNP's) zijn van cruciaal belang voor het behalen van de KRW-doelen. Het gaat om waardevolle, grondwaterafhankelijke natuurgebieden. Er is nog circa 2.500 hectare grond nodig om deze natuur effectief te beschermen en versterken. Hoewel veel realisatie op vrijwillige basis plaatsvindt, blijkt dat lopende natuur- en waterprojecten met wettelijke opgaven voor Natura 2000 en de KRW niet volledig van de grond komen. In 2025 is gestart met een versnellingstraject in vijf gebieden, waaronder de NNP's.
- 2. Organiseren en implementeren (aanvullend) instrumentarium watersysteemherstel in en rondom Natura 2000, Natte Natuurparels en Beekdalen**
Binnen de Aanpak Landelijk Gebied wordt beleid ontwikkeld rondom een nader te bepalen aantal Natura 2000-gebieden. Ongeveer een derde van de Natte Natuurparels (NNP's) valt ook binnen deze Natura 2000-gebieden. Onderdeel daarvan is het aanvaarden van een voor natuur benodigd waterpeil, in samenwerking met waterschappen en gebiedspartners. Daarnaast wordt beleid ontwikkeld voor het verminderen van emissies van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen (zie ook maatregel 4). Het participatietraject voor het 'programma overgangsgebieden' is in volle gang.
- 3. Emissiereductie gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten in grondwaterbeschermingsgebieden**
In 2025 worden regulerende en stimulerende maatregelen verder uitgewerkt in een aantal nog te bepalen grondwaterbeschermingsgebieden. In september start hiervoor een participatietraject met belangenbehartigers, ondernemers en inwoners. In 2026 wordt de ontwerp-aanpassing van de Omgevingsverordening op dit punt ter besluitvorming voorgelegd aan PS, waarna de zienswijzeprocedure van start gaat.
- 4. Sturen op emissiereductie van gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten in overgangsgebieden rondom Natura 2000-gebieden en Natte Natuurparels en in af- en uitspoelingsgevoelige gebieden**
Het treffen van maatregelen rondom Natura 2000-gebieden is onderdeel van het Aanpak Landelijk Gebied en de KRW-impuls. Naast het accepteren van een voor natuur benodigd waterpeil wordt ook onderzocht hoe de emissie van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen kan worden verminderd.

Dit gebeurt samen met partners, ondernemers en inwoners. De planning is om het ontwerp-Programma Overgangsgebieden in het vierde kwartaal ter besluitvorming voor te leggen aan PS, waarna de zienswijzeprocedure start.

In 2025 wordt in kaart gebracht in welke gebieden, na uitvoering van het 8e Nitraat Actieprogramma (NAP), nog een restopgave voor nutriënten bestaat en waar de af- en uitspoelingsgevoelige gebieden in Brabant zich bevinden. Voor gebieden met een restopgave op het gebied van nutriënten én gebieden met een hoge milieubelasting door gewasbeschermingsmiddelen worden momenteel mogelijke maatregelen ontwikkeld. Deze maatregelen zijn gericht op het ondersteunen van agrariërs bij de omschakeling naar duurzaam grondgebruik. In september starten de eerste gesprekken met stakeholders.

- 5. Herbeoordeling vergunningen en versterkte handhaving (VTH-traject)**
Binnen dit traject worden vergunningen voor grote indirecte lozingen gezien en mogelijk herzien. Ook wordt ingezet op bronaanpak en versterkte handhaving. Momenteel loopt een pilot waarbij vijf bedrijven zijn geselecteerd door de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant.

Maatregelen gericht op samenwerken:

- 6. De provincie en waterschappen ondersteunen gemeenten met expertise om de resterende KRW-opgave aan te pakken**
Hierbij ook aandacht voor vergroten waterbewustzijn en handelingsperspectief voor inwoners en bedrijven (o.a. in afstemming met VNO-NCW, MKB en omgevingsdiensten). Sinds juni 2025 zijn twee KRW-ambassadeurs actief in de gebieden van waterschap Aa en Maas en Brabantse Delta. In 2025 wordt een derde ambassadeur aangesteld bij De Dommel.
- 7. Provincie en waterschappen spreken andere overheden en buurlanden (maximaal) aan op uitvoering van (wettelijke) taken rondom de KRW waar nodig**
De provincie en de partners in het Maasstroomgebied brengen hun standpunten via diverse bestuurlijke overleggen onder de aandacht bij het Rijk. Daarnaast werken we samen met het programmabureau Maasstroomgebied aan joint fact finding met Duitsland en Vlaanderen, om grensoverschrijdende knelpunten gezamenlijk in beeld te brengen en aan te pakken.

Regels voor bodemenergiesystemen

Voor bodemenergiesystemen zijn in 2023 nieuwe regels ingesteld, die met de inwerkingtreding van de Omgevingswet van kracht zijn geworden. Er is een maximale diepte bepaald waarop bodemenergiesystemen mogen worden aangelegd. Ook mogen maar enkele – onschadelijke – circulatievloeistoffen in gesloten bodemenergiesystemen worden gebruikt. Door deze regels wordt de kwaliteit van het grondwater beter beschermd.

Regels voor omgaan met grondwaterverontreiniging voortkomend uit bodemverontreiniging

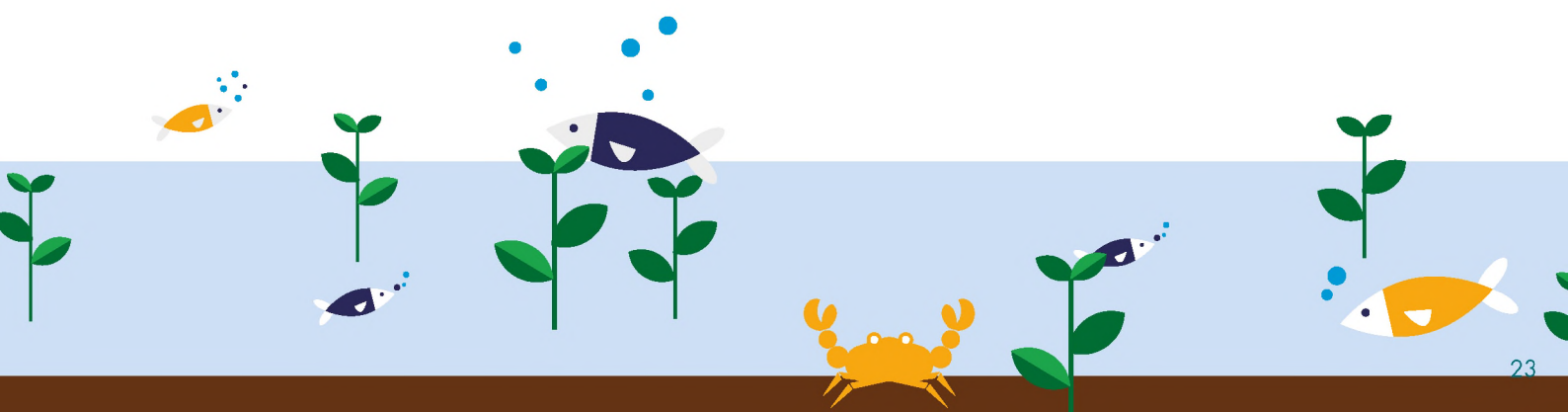
Voor grondwaterverontreinigingen voortkomend uit bodemverontreinigingen zijn regels gesteld. Bovendien krijgt het beschermingsbeleid rondom grondwaterbeschermingsgebieden de nodige aandacht, onder meer via de aanpak van grondwaterbeschermingsgebieden in het 7^e Nitraat Actie Programma en door het uitvoeren van het Uitvoeringsprogramma Drinkwaterwinningen (betreft aanpak per grondwaterbeschermingsgebied).

Toelichting indicatoren Schoon Water

De streefwaarde voor de indicator “Aantal kilometers (cumulatief) herstelde beken en kreken en Natuurvriendelijke oevers (KRW doelstelling 610 km)” wordt in lijn gebracht met de planning van de waterschappen en aangepast aan de notie van het niet gebruiken van de financiering (€ 10 miljoen) op deze opgave via Landelijk Programma Natuur niet gaan realiseren. Bijstelling streefwaarden: in 2025 van 115 naar 75 km, in 2026 van 350 naar 150 km en in 2027 van 450 naar 328 km.

De streefwaarden voor de indicator “Aantal (cumulatief) opgeloste vismigratieknelpunten (KRW doelstelling 232 stuks)” stellen we bij. In 2025 van 80 naar 67 stuks, in 2026 van 125 naar 100 stuks. Dit komt o.a. door een herprioritering vanuit het waterschap. Zo is de aanleg van een vistrap in een beek die elk jaar droog valt niet effectief.

Naar aanleiding van de tussenevaluatie van de Maatwerkovereenkomsten welke in het najaar 2025 wordt besproken met de Waterschappen, komen we met voorstellen voor het wijzigen van deze streefwaarden voor de jaren 2027 en verder bij de eerste bestuursrapportage 2026.



6.3 Veilig Water

Wat willen we bereiken

Veiligheid tegen hoogwater in het hoofdwatersysteem en het regionaal watersysteem.



De belangrijkste indicatoren voor de toestand:

Mate waarin Brabant is beschermd tegen overstromingen



Mate waarin Brabant blijvend beschermd is bij klimaatveranderingen



Wat gaan we daarvoor doen?

We hebben vanuit het RWP de volgende 4 aanpakken

- A** Regionale keringen toekomstbestendig vormgeven, inclusief provinciale wettelijke taak normeren en toetsen
- B** Stimuleren van meerwaarde voor de omgeving bij de hoogwaterveiligheidsaanpak langs rivieren, inclusief provinciale wettelijke taak goedkeuringsbesluit GS
- C** Beschikbaar stellen informatie hoogwaterveiligheid en overstromingsrisico's
- D** Modelinstrumentarium overstromingsscenario's

Procesmatige voortgang



Belangrijkste indicatoren voortgang beleid:

Indicator	2025	2026	2027	2028
1 Voortgang rivierverruimingsprojecten (MIRT fase)				
Meanderende Maas	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie t/m 2028
Oeffelt	Planuitwerking	Realisatie	Realisatie	Realisatie
Verlengde brug Veerweg Alphen	Realisatie			
Lob van Gennep*	Planuitwerking	Planuitwerking	Realisatie	Realisatie
2 Voortgang ruimtelijke inbedding en goedkeuringsbevoegdheid GS bij versterking van primaire dijken:				
Ravenstein-Lith (onderdeel Meanderende Maas)	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie t/m 2028
Cuijk-Ravenstein	Planuitwerking	Realisatie	Realisatie	Realisatie t/m 2028
Lith-Bokhoven	Verkenning	Verkenning/ Planuitwerking	Planuitwerking	Planuitwerking
Willemstad-Noordschans	Verkenning	Verkenning	Planuitwerking	Planuitwerking t/m 2029
Moerdijk-Drimmelen	Verkenning	Planuitwerking	Planuitwerking	
Doeveren	Planuitwerking/Realisatie	Realisatie		
WAD (Wilhelminakanaal, Amertak, Dongen)	Voorkenning	Voorkenning	Verkenning	Verkenning
Geertuidenberg-Dombosch	Voorkenning	Voorkenning	Verkenning	Planuitwerking
Keizersveer Waalwijk	Voorkenning	Voorkenning	Verkenning	Planuitwerking
3 Km te herstellen regionale keringen door het waterschap: I.h.k.v. provinciale toezicht op uitvoering verbeterplannen waterschappen				
Brabantse Delta		34 (**)		
Aa en Maas			(***)	
De Dommel			(***)	
Rivierenland				

* Lob van Gennep is gelegen in Limburg en onderdeel van de drie Maaskoppelprojecten Meanderende Maas en Oeffelt die in het stroomgebied van Maas tussen Limburg en Noord-Brabant een waterstandsverlagend effect realiseren.

** Aanvullende opgave bij Waterschap Brabantse Delta bovenop de bestaande dijken ten aanzien van nieuwe dijk voor waterbergingsgebied met natuurontwikkeling langs de Mark.

*** Aan de hand van laatste toetsing spelen er bij de waterschappen Aa en Maas en De Dommel geen verbeteropgaven (alleen beheer en onderhoud). De volgende toetsingscyclus is niet voor eind 2026 gepland.

Toelichting Veilig Water

Mede naar aanleiding van het zomer-hoogwater in de Maas (juli 2021) en de eerste adviezen van de 'Tijdelijke Beleidstafel wateroverlast en hoogwater' is het besef gegroeid dat wateroverlast en waterafvoer uit de regionale beken op het hoofdwatersysteem samenhangen met de inrichting van het hoofdwatersysteem. Dat is in Brabant aan de orde bij beekmondingen zoals rondom 's-Hertogenbosch. Dit vraagt om maatregelen in de trits vasthouden-bergen-afvoeren en ruimtelijke keuzes vanuit het principe 'water en bodem sturend'.

Bovendien groeit het besef, ook bij de rijksoverheid, o.a. in de Water en Bodem Sturend-brief van november 2022, dat de rivieren meer ruimte nodig hebben - ook in binnendijkse gebieden - en dat meer aandacht nodig is voor de tweede laag van meerlaagsveiligheid (= ruimtelijke inrichting met het oog op beperkt houden van gevolgschade bij een eventuele overstroming en toekomstbestendig inrichten). Van de provincie vraagt dit aandacht voor het betrekken van de tweede laag bij ruimtelijke ontwikkelingen. Vanuit de opgave Veilig Water is dit recent gestart.

In het voorjaar van 2025 is het interbestuurlijke programma Integraal Waterbeheer vastgesteld. Ook heeft een aftrap plaats gevonden van de uitvoering hiervan onder de nieuwe naam: programma Ruimte voor de Rivier 2.0. Het programma onderzoekt in 2025 onder andere de benodigde ruimte voor de extreme afvoeren van de rivieren die in de toekomst verwacht worden. In 2025 vindt de inhoudelijke voorbereiding van de 6-jaarlijkse herijking van de Deltabeslissingen plaats (vaststelling in 2026). Deze Rijksbesluiten hebben impact op de mogelijke ruimtelijke ontwikkeling en functies in de binnendijkse zones en op de (on)mogelijkheden voor bouwen in het buitendijkse gebied. Een actie uit het Addendum RWP is om de ruimtelijke consequenties voor Brabant in beeld te brengen. In het voorjaar van 2025 zijn de ontwerpnde onderzoeken voor het zeeleigebied en het rivierklei gebied hiervoor afgerond en is een kennismiddag georganiseerd. Op dit moment worden vervolgacties geformuleerd.

De aanpak in het kader van de beleidsopgave Veilig Water betreft veelal langlopende projecten (van verkenning tot uitvoering) die bestuursperioden overstijgen en daarmee continuïteit van financiering vergen. We ramen daarom de beschikbare middelen ook na 2027 door.

A Regionale keringen toekomstbestendig vormgeven:

Alle keringen zijn door de provincie aangewezen en genormeerd in de Omgevingsverordening. Uitvoering van het huidige verbeterprogramma door de waterschappen loopt conform plannings-afspraken. Daarnaast zijn er beleidsvraagstukken, o.a. over de grondslag van de normering. Het gesprek hierover, in nauwe samenwerking met de waterschappen en met andere provincies, loopt in het Landelijk Ontwikkelprogramma Regionale Keringen (ORK, getrokken door Stowa, met Unie van Waterschappen en IPO). Het programma zal advies uitbrengen over veiligheidsbenadering en zorgplicht bij regionale keringen. Er wordt gestreefd naar landelijke uniformiteit/basiseisen. Afhankelijk van het advies van ORK zijn er mogelijk ook in Brabant beleidsaanpassingen rond regionale keringen nodig. Dit is momenteel nog in onderzoek.

B Stimuleren van meerwaarde voor de omgeving bij de hoogwaterveiligheidsaanpak langs rivieren

Binnen de lopende dijkversterkings- en rivierverruimingsprojecten verloopt het stimuleren van meerwaarde door de provincie zoals gewenst. Het komen tot nieuwe integrale waterveiligheidsprojecten wacht momenteel op concretere uitwerking van het programma Ruimte voor de Rivier 2.0. Vanuit het regioproces Bedijkte Maas (getrokken door Provincie Noord-Brabant, in samenwerking met Gelderland) en het [Deltaprogramma Maas](#) (samenwerking, onder voorzitterschap van de Brabantse gedeputeerde) wordt hier input voor geleverd.

De hoogwaterveiligheidsprojecten in Brabant betreffen de primaire keringen langs Rijn en Maas en omvatten:

- dijkversterkingen (landelijk geprogrammeerd in het HWBP, aangestuurd en gefinancierd door Rijk en Unie van Waterschappen), zoals [dijkverbetering Cuijk-Ravenstein](#) en [Lith-Bokhoven](#);
- rivierverruimingsmaatregelen (lopende projecten Maas en Rijn die besluitvorming doorlopen via BO Mirt) zoals [Meanderende Maas](#) en [Ruimte voor de Maas bij Oeffelt](#);
- IRM-pilot-pilot projecten (onderzoeken) zoals [Hoogwaterveiligheid 's-Hertogenbosch Crèvecoeur](#).

De rollen van de provincie in deze projecten zijn:

- Regisseur op niveau van de Maas.
- Partner/cofinancier in projecten.
- De provincie stimuleert in projecten de meerwaarde voor omgevingskwaliteit, duurzaamheid.
- Bevoegd gezag voor de goedkeuring van dijkversterkingsprojecten door GS (projectplan/projectbesluit).
- Adviseur in MER-trajecten (zoals NRD Moerdijk-Drimmelen en Cuijk-Ravenstein).

C Informatie hoogwaterveiligheidsrisico's en Modelinstrumentarium overstromingsscenario's:

De Europese Richtlijn overstromingsrisico's (ROR) verplicht de lidstaten tot het verstrekken van informatie inzake overstromingsrisico's, in de vorm van tot zesjaarlijkse publicatie van risicokaarten. Deze worden eind 2025 opgeleverd. Het Rijk verzorgt dit, met input van de provincies. De provincie Noord-Brabant neemt deel in IPO-verband.

De recente ervaring met hoogwater in de Maas in 2021 heeft de aandacht en behoefte bij overheden (incl. veiligheidsregio's) versterkt om veiligheidsrisico's goed in beeld te hebben. De provincie coördineert het project 'actualisering modelinstrumentarium overstromingsscenario's', en werkt hierbij nauw samen met de waterschappen. De actualisering richt zich op een aantal scenario's met een breslocatie in de primaire keringen. Er vindt hierbij ook nauwe samenwerking plaats tussen de beleidsdomeinen waterveiligheid en wateroverlast. De mogelijke reikwijdte van het instrument wordt daarmee groter, namelijk niet alleen gericht op de derde laag meerlaagsveiligheid (calamiteitenaanpak door veiligheidsregio's), maar ook de tweede laag (voorkomen schade door slimme keuzes in de ruimtelijke ordening). In het voorjaar van 2025 zijn de Overstromingsscenario's opgeleverd, waarna zij voor eind 2025 worden vertaald naar waterbeelden. Deze waterbeelden zijn van belang voor onder andere de veiligheidsregio's die deze informatie gebruiken bij het bestrijden van (hoogwater) calamiteiten.

Toelichting indicatoren Veilig Water:

1 Voortgang rivierverruimingsprojecten (MIRT fase):

De lopende rivierverruimingsprojecten die binnen Brabant zijn gelegen zijn 'Ruimte voor de Maas bij Oeffelt' en 'Meanderende Maas' (incl. de dijkversterking Ravenstein-Lith). Waarbij Meanderende Maas op dit moment wordt gerealiseerd.

In Oeffelt wordt het proces om te komen tot een gecoördineerd projectbesluit voorbereid. Naar verwachting wordt de aanvraag in het najaar van 2025 ter inzage gelegd. Waarna een realisatieovereenkomst wordt gesloten tussen partijen en de realisatiefase kan worden voorbereid (start in 2026).

Verder is het overzicht van de indicatoren "Voortgang rivierverruimingsprojecten (MIRT fase)" en "Voortgang ruimtelijke inbedding en goedkeuringsbevoegdheid GS bij versterking van primaire dijken" geactualiseerd.

6.4 Vitale Bodem

Wat willen we bereiken:

Vergroten van de vitaliteit, sponswerking, resistentie tegen ziekten en natuurlijk productievermogen van de bodem voor duurzame landbouw en biodiversiteit.



De belangrijkste indicatoren voor de toestand:

De Brabantse bodem is vitaal



Mate waarin Brabant blijvend beschermd is bij klimaatveranderingen

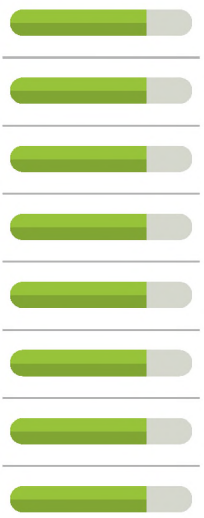


Wat gaan we daarvoor doen?

We hebben vanuit het RWP de volgende 8 aanpakken

- A** Optimaal gebruik maken van wettelijke kaders
- B** Herstellen systeemwerking
- C** De prioritaire gebieden
- D** Verbinden met de samenleving: stimuleren duurzaam bodembeheer
- E** Sluiten kringlopen en benutten economische waarde
- F** Kennisontwikkeling en innovatie
- G** Data-gedreven werken
- H** Duurzame gronduitgifte

Procesmatige voortgang



Belangrijkste indicatoren voortgang beleid:

	2025	2026	2027	2028
1 Aantal hectaren (cumulatief) landbouwareaal binnen BodemUp	22.000	29.000	36.000	
2 Aantal deelnemers aan kennisuitwisseling op praktijklocaties	500	500	500	

Toelichting Vitale Bodem

D Verbinden met de samenleving: stimuleren duurzaam bodembeheer:

Een belangrijk instrument om onze doelen voor een vitalere agrarische bodem te realiseren is BodemUP. Via BodemUP Brabant worden boeren begeleid bij het nemen van maatregelen voor een duurzamer bodem- en waterbeheer. BodemUP Brabant is een samenwerking tussen de provincie, de vier Brabantse Waterschappen en Brabant Water. BodemUP Brabant wordt in opdracht van deze partijen uitgevoerd door ZLTO en Berenschot. Ze zijn in de eerste helft van 2023 gestart met de uitvoering. Boeren worden begeleid door bodemcoaches, via een combinatie van 1 op 1 coaching, studiegroepen, online leren en themabijeenkomsten.

Een belangrijk instrument binnen BodemUP is het BedrijfsBodemWaterPlan. Dit is een digitale tool die op perceelsniveau de meest effectieve maatregelen aangeeft. Hierbij wordt rekening gehouden met diverse gegevens zoals de perceelskenmerken, gebiedsopgaven en de regionale ligging. Zodat de juiste maatregelen op de juiste plek worden genomen. Hiermee kan invulling worden gegeven aan water en bodem sturend.

Inmiddels is BodemUP Brabant goed op stoom. De verwachting is dat er eind 2025 op 22.000 hectare bodem- en watermaatregelen zijn genomen. Eind 2024 zijn via een SPUK-uitkering extra middelen beschikbaar gekomen. Daarmee worden in 2025 bij actieve BodemUP deelnemers zogenaamde basis bodemvitaliteitsmetingen uitgevoerd. Via een extra individueel gesprek worden de resultaten teruggekoppeld. Dit leidt tot extra kennis en bewustwording over het belang van een vitale bodem onder de deelnemers.

A Optimaal gebruik maken van wettelijke kaders:

In de praktijk blijkt dat duurzaam bodembeheer op sommige onderdelen wordt belemmerd door wet- en regelgeving. De verantwoordelijkheid, bevoegdheden en uitvoering voor relevante wet- en regelgeving ligt grotendeels bij andere overheden zoals het Rijk. Het gaat onder andere om wet- en regelgeving rondom de toepassing van compost en bokashi. In 2025 hebben wij onze lobby richting de betrokken ministeries op dit onderwerp verstevigd. We hebben een lobbyvoorstel ingebracht via het IPO. Verder hebben we gemeenten die hier individueel mee bezig zijn samengebracht, zodat ze samen op kunnen trekken en elkaar versterken.

B Herstellen systeemwerking

Om de systeemwerking te kunnen herstellen is inzicht in het systeem nodig. De afgelopen jaren hebben we meerdere kaarten ontwikkeld die dit inzicht geven. In 2022 zijn bodemgeschiktheidskaarten voor de landbouw ontwikkeld. De kaart met de beste landbouwgronden is in 2024 opgenomen in het voorontwerp van het BPLG. Eind 2024 hebben we de Signaleringskaart Water doorontwikkeld met het onderwerp bodem. In 2025 zijn we aan de slag gegaan met het in kaart brengen van de uit- en afspoelingsgevoelige gronden.

E Sluiten kringlopen en benutten economische waarde:

Het gebruik van de agrarische bodem is van essentiële betekenis bij het sluiten van diverse kringlopen, zoals de waterkringloop, de voedselkringloop, de koolstofkringloop en mineralenkringlopen. Om de kringlopen te sluiten - bij voorkeur lokaal of regionaal - is een omslag nodig naar een landbouwsysteem dat bijdraagt aan het herstel van het natuurlijk kapitaal. Randvoorwaarde voor deze transitie is voldoende verdienvermogen voor de agrariër. Eén van de mogelijkheden voor een agrariër om het verdienvermogen te vergroten met duurzame landbouw is de verkoop van koolstofcertificaten. Via het no-regret maatregelenpakket hebben we financiering gekregen om de markt rondom koolstofcertificaten op te kunnen schalen. Deze middelen zijn ook meegenomen in de gebiedsuitvraag binnen het ALG, zodat initiatieven hier op kunnen inschrijven.

F Kennisontwikkeling en innovatie:

Met het beroepsonderwijs (MBO, HBO) werken we samen aan onderwijsvernieuwingen. Zo zorgen we ervoor dat de nieuwste inzichten en kennis over duurzaam bodembeheer, direct terecht komt bij de volgende generatie boeren.

Samen met de HAS hebben we in 2023 de opleiding tot bodemcoach ontwikkeld en heeft de eerste lichte bodemcoaches de cursus gevolgd. Op basis van de ervaringen is de opleiding doorontwikkeld en opnieuw opengesteld voor aspirant bodemcoaches. Daarnaast zijn we met de HAS in gesprek over een kenniscentrum Bodem.

Innovatie kan bijdragen aan de benodigde transitie naar een toekomstbestendige landbouw. We ondersteunen daarom onderzoeken en projecten, innovaties en kennisuitwisseling. Met name op het vlak van bodembioïlogie is nog veel onbekend. Op dit vlak ondersteunen we verschillende onderzoeken. Daarnaast ondersteunen we projecten op het vlak van regeneratieve landbouw, projecten die bijdragen aan het verhogen van het organisch stofgehalte van de bodem en nieuwe vormen van samenwerking, waarbij een vitale bodem de basis is.

H Duurzame gronduitgifte

Samen met andere programma's hebben we gewerkt aan een nieuw stap in het verduurzamen van onze pachtvoorwaarden. In 2027 wil Brabant gronden alleen nog maar verpachten aan ondernemers die geen chemische gewasbeschermingsmiddelen en kunstmest gebruiken. Wanneer er goedkeuring volgt vanuit de Grondkamer, wordt dat beleid vanaf 2027 toegepast op alle provinciale pachtgronden. Daarmee loopt de provincie Noord-Brabant voorop als het gaat om duurzaam pachtbeleid.

Toelichting indicatoren Vitale Bodem:

Het project BodemUp intensificeert (mede door aanvullende rijksmiddelen) daarom stellen we de streefwaarden van de indicator "Aantal hectaren (cumulatief) landbouwareaal binnen BodemUp" naar boven bij. In 2025 van 12.000 naar 22.000 ha, in 2026 van 20.000 naar 29.000 en in 2027 van 27.000 naar 36.000 ha.



6.5 Klimaatadaptatie

Wat willen we bereiken?

Uiterlijk in 2050 is Brabant klimaatbestendig en waterrobuust ingericht. Dit doen we samen met andere overheden, maatschappelijke organisaties, het bedrijfsleven en burgers. Wij pakken hierin de rol op die past bij onze provinciale verantwoordelijkheid.



De belangrijkste indicatoren voor de toestand:

Mate waarin kwetsbaarheden in beeld zijn



Mate waarin Noord-Brabant klimaatbestendig en waterrobuust is ingericht



Wat gaan we daarvoor doen?

We hebben vanuit het RWP de volgende 6 aanpakken

- A** Bewustwording klimaatadaptatie
- B** Klimaatadaptatie integraal onderdeel programma's en projecten provincie met bijzondere aandacht voor vitale en kwetsbare functies
- C** Klimaatadaptatie aanpakken in samenwerking op schaalniveau van Zuid-Nederland
- D** Klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting van Brabant
- E** Klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting van het stedelijk gebied
- F** Doelen en aanpak water- en bodembeleid in lijn gebracht met de verwachte klimaatverandering

Procesmatige voortgang



Belangrijkste indicatoren voortgang beleid:

	2025	2026	2027	2028
1 Aantal mede gefinancierde (uitvoerings)projecten gericht op klimaatadaptatie (cumulatief)	20	25	30	
2 Een actueel uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie Zuid-Nederland	1	1	1	
3 Percentage provinciale programma's waarin klimaatadaptatie wordt verankerd	70%	90%	100%	

Toelichting Klimaatadaptatie

Klimaatverandering wordt steeds actueler, zoals ook blijkt uit de afgelopen jaren met extreme wateroverlast, langdurige perioden van droogte en warmterecords. Aanpassen aan extreem weer (klimaatadaptatie) wordt steeds urgenter, de KNMI'23 klimaatscenario's onderstrepen dit.

Brabant klimaatproof is dan ook één van de hoofdoopgaven uit onze Omgevingsvisie en een opdracht aan alle portefeuilles. Voor het bereiken van een klimaatbestendig en waterrobuust ingericht Brabant dienen de effecten van klimaatverandering (hitte, droogte, wateroverlast door extreme buien, zeespiegelstijging) integraal te worden meegenomen in alle provinciale regelgeving, programma's en projecten. De afgelopen jaren is een goede basis gelegd voor de verankering van klimaatadaptatie in de provinciale programma's. We gaan dit verder verdiepen en verbreden (inclusief klimaatmitigatie). Hiertoe is een kwartiermaker aangesteld die een team formeert om de provinciale aanpak van de brede klimaatopgave te coördineren, waarbij we momenteel kijken naar de prioritering binnen de beschikbare tijd en middelen.

Herstel van het water- en bodemsysteem is nodig. De ruimtelijke inrichting op alle schaalniveaus (van woning en wijk tot regio en provincie) moet mede gericht zijn op het zoveel mogelijk beperken van de gevolgen van klimaatverandering. Ook is bewustwording bij en actief handelen door de Brabander belangrijk. Vanuit het RWP 2022-2027 inclusief Addendum (2025) zetten we hier nadrukkelijk op in met stimuleringsbeleid, kennisontwikkeling en, in toenemende mate, kaderstelling.

In de samenwerking met gemeenten en waterschappen speelt de provincie een voortrekkersrol in het Platform Klimaatadaptatie Zuid-Nederland. Gemeentes geven lokaal een eigen invulling aan de taken op het gebied van klimaatadaptatie, gesteund door kennisuitwisseling ondersteund door de Provincie. Een risico is de beperkte uitvoeringskracht van veel gemeenten.

A Bewustwording klimaatadaptatie:

We zetten op verschillende manieren in op bewustwording van het belang van klimaatadaptatief handelen door de Brabander (Dutch Design Week, Embassy of Water, [klimaatportaal](#) en kennisontwikkeling via onder meer Europese projecten. We sluiten zoveel mogelijk aan bij bestaande initiatieven en de belevingswereld van de doelgroep.

D Klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting van Brabant:

De komende jaren zullen de ontwikkelingen in het kader van de stikstofaanpak, de mate van nationale regie en nationale ruimtelijke keuzes, o.a. via de (ontwerp)Nota Ruimte, Woondeals, het interbestuurlijke programma 'Water en Bodem sturend', het Deltaprogramma (o.a. Ruimtelijke Adaptatie) sterk bepalend zijn voor de voortgang op een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting van Brabant. De provinciale uitwerking is verwoord in o.a. het (addendum op het) Regionaal Water- en Bodemprogramma 2022-2027.

Aanpassing aan het klimaat vraagt grote veranderingen in de ruimtelijke inrichting van Noord-Brabant: meer ruimte aan en vasthouden van water en andere keuzes in landgebruik. Op de langere termijn zullen de keuzes in andere provincies of op andere schaalniveaus mogelijk ook van invloed zijn op Noord-Brabant, zoals m.b.t. geschikte woningbouwlocaties, de verdeling van water en omgaan met hitte. De opgaven zijn groot en worden steeds urgenter. Tegelijkertijd is de praktijk weerbarstig. Daarom is de voortgang op oranje gezet.

E Klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting van het stedelijk gebied:

Klimaatadaptatie en water- en bodemsysteem is als kernwaarde en ontwikkelprincipe richtinggevend in de interbestuurlijke [Verstedelijkingsstrategie Brabant 2040](#) en het Ontwikkelperspectief Stedelijk Brabant 2040. We zetten in op klimaatadaptatie waar we meeontwikkelen, op bedrijventerreinen als Majoppeveld en de bedrijventerreinen in het kader van Grote Oogst. We gaan een Green Deal Werklandschappen van de Toekomst aan. Ook zetten we in op kennisontwikkeling en kennisdeling, met woningcorporaties en gemeenten.

Een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting van het stedelijk gebied heeft betrekking op nieuwbouw, bestaande bouw en stedelijke transformaties. De woningbouw- en transformatieopgave is groot en urgent en klimaatadaptief bouwen is zeker nog geen vanzelfsprekendheid door onvoldoende prioriteit, het ontbreken van voldoende kennis of om economische redenen. Er is een fors toenemende vraag aan de provincie om te participeren in en mede-financieren van stedelijke (klimaatadaptieve) ontwikkelingen. Deze vraag overstijgt in sterke mate de beschikbare capaciteit en financiële middelen.



7. Samen werken aan uitvoering

KRW-impuls Brabant:

De provincie Noord-Brabant werkt samen met alle betrokken overheden, drinkwaterbedrijven en gebiedspartners (zoals landbouw en natuurorganisaties) aan de uitvoering van de Kaderrichtlijn Water binnen het stroomgebied van de Maas (RBO Maas).

De provincie en de Brabantse waterschappen hebben in maart 2025 de KRW-impuls Brabant vastgesteld met een aanvullend maatregelenpakket voor de periode tot eind 2027 en met een doorkijk voor de planperiode na 2027. Hiermee spannen de provincie en de waterschappen zich maximaal in om te voldoen aan de KRW-opgave in 2027, zie ook de Koepelovereenkomst Groenblauw 2021-2027 tussen provincie en waterschappen en de bestuurs- en coalitieakkoorden 2023-2027 van de waterschappen en de provincie 'Samen maken we Brabant!'.

Het KRW-dossier heeft een 'op slot' risico en is daarom onderdeel van het provinciale programma 'Brabant openhouden'. We maken een KRW-dossier waarin inzichtelijk wordt waarom en wanneer (welke) maatregelen zijn ingezet en besluiten zijn genomen.

Samenwerken aan Groenblauwe opgaven / Aanpak Landelijk Gebied:

Een deel van onze opgaven wordt gerealiseerd via de Gebiedsgerichte aanpak groenblauw (GGA) en de Aanpak Landelijk Gebied. De gebiedsgerichte aanpak moet ons op weg helpen naar een Brabant waarin de condities voor de natuur, water & bodem en klimaat (voldoende en schoon water, gezonde bodem, minder stikstof, minder CO₂) voldoen aan de wettelijke doelen en waarin de landbouw toekomstperspectief heeft. Voor het realiseren van de water- en bodemopgaven is het van belang dat de gebiedsprocessen de planvorming in volle vaart doorzetten en zelfs waar mogelijk versnellen. Uitdagingen voor de gebiedsprocessen op dit moment zijn onder meer de grote gronddruk en een trend van intensivering van agrarisch grondgebruik omdat het verdienmodel voor extensief grondgebruik ontbreekt of onder druk staat. Met de [Aanpak Landelijk Gebied](#) worden 12 GGA gebieden als ook de waterschappen voor KRW maatregelen buiten deze gebieden gevraagd om met concrete voorstellen te komen die in de periode tot en met 2028 tot uitvoering te komen, mede gefinancierd vanuit Rijksgeld. Hoewel de beschikbare middelen door het wegvallen van het NPLG transitiefonds verre van voldoende zijn, is het inzetten van de wel beschikbare middelen (No-regret en ALG) een belangrijke stap om doelbereik dichterbij te brengen. Deze middelen vormen daarnaast een onderdeel van de oplossing inzake de stijgende kosten bij KRW-inrichtingsmaatregelen. Vanuit de gebieden zijn medio mei voorstellen ingediend. Na een eerste beoordeling van de voorstellen is in juli richting de gebieden gereageerd met een 1e appreciatie. In de 2e helft van het jaar worden de voorstellen verder uitgewerkt om zo snel mogelijk de uitvoering op te pakken.

In de links staat een nadere toelichting op de [gebiedsgerichte aanpak](#) en de [Aanpak Landelijk Gebied](#).

Gebiedsgerichte samenwerkingsverbanden

Brabant is verdeeld in vier regionale samenwerkingsorganisaties waarin gemeenten en waterschappen zich verenigd hebben: de regio's Noordoost, Zuidoost, Midden en West. Deze regio's gaan naar verwachting een grotere rol spelen in de uitvoering in de komende jaren.

Zuidwestelijke Delta (ZWD) en Geopark Schelde Delta (GPSD)

De provincie Noord-Brabant is partner in twee samenwerkingsverbanden in het Zuidwestelijke Deltagebied:

- Zuidwestelijke Delta (samenwerking op nationaal niveau, als onderdeel van het Nationaal Deltaprogramma)
- Geopark Schelde Delta (Internationale samenwerking, verbonden aan Inttereg (be)leefbare Schelde en UNESCO Global Geopark label)

De provinciale rol in de regionale samenwerking Waterpoort is begin 2025 afgerond.

Samen met gebiedspartijen werken we aan het realiseren van een klimaat robuust Deltagebied. Dit in relatie tot keuzes die door klimaatverandering, de lange termijn effecten van de Deltawerken en de transitie van het landelijk gebied voor West-Brabant gemaakt moeten worden. Hiervoor wordt gewerkt vanuit een integrale aanpak waarin onder andere over waterveiligheid, zoetwaterbeschikbaarheid, klimaat en de ecologische en economische ontwikkeling van de regio belangrijke thema's zijn. Vanuit de provincie Noord-Brabant hebben we de samenwerkingsverbanden verbonden, zodat we effectiever werken aan onze opgaven.

Concreet wordt gewerkt aan de realisatie van de Gebiedsagenda Zuidwestelijke Delta 2050, Impuls Volkerak-Zoommeer, Interreg (be)leefbare Schelde, Mobiel Deltarium, beheren en uitvoeren van het UNESCO Global Geopark label voor de Schelde Delta, verkenning Water tussen Wal en Schelde en heropening van de Roode Vaart.

Deltaprogramma Maas en Rijn

De Stuurgroep Deltaprogramma Maas (SDM, onder voorzitterschap gedeputeerde Noord-Brabant) en het Bestuurlijk Platform Rijn (BPR) zijn de bestaande samenwerkingsverbanden langs de grote rivieren. De voorzitters van SDM en BPR zijn lid van de nationale stuurgroep deltaprogramma. SDM en BPR zorgen voor afstemming Rijk-regio inzake enerzijds de voortgang van bestaande gebiedsprojecten (koploperprojecten en pilots) en anderzijds de voorbereiding van Ruimte voor de Rivier 2.0.

Wijst/Geopark Peelhorst en Maasvallei i.o.

Het Geopark Peelhorst en Maasvallei draagt, onder andere door het leveren van kennis en een netwerk, bij aan het benutten van de kansen die er zijn in de regio vanuit de unieke aardkundige- en geologische verschijnselen zoals het Peelrandbreukenstelsel en Wijstgronden. Dit kan de Provincie vervolgens helpen in de uitvoering van het ALG en NOVEX de Peel. De Provincie draagt tot 2026 alleen financieel bij aan het Geopark; een GS-besluit dat in 2024 is genomen in lijn met het bestuursakkoord waarin de inzet op geoparken zou worden afgeschaald. Per 2026 is de provinciale rol beëindigd en zal het Geopark volledig financieel uit de streek moeten worden gedragen.



8. Beschikbaarheid en uitputting middelen 2022-2027

Financiën water- en bodemvraagstukken (in miljoenen €)

(Peildatum 5-8-2025 SAP MJR)

Afgerond op miljoenen euro's	2024 Raming	2025 Bijgestelde raming	2022-2024 (realisatie)	2025	2026	2027	2028 e.v.
Schoon water							
Inrichtingsmaatregelen watersysteem waterkwaliteit (KRW)	73	63	30	10	9	13	1
Emissiebeperkende maatregelen	10	9	4	0	0	4	
Voldoende water							
Verdrogingsaanpak natte natuurgebieden (KRW)	88	73	12	12	2	42	5
Inrichtings- en stimuleringsmaatregelen DHZ	44	44	17	10	14	3	
Zuidwestelijke Delta	8	8	0	0	2	6	
Vaarwegen	19	19	9	4	3	3	
Veilig water							
Rivierverruimingsprojecten	30	31	5	1	1	20	3
Vitale bodem							
Kennisopbouw en Stimuleringsprojecten	11	15	3	4	4	5	
Klimaat adaptatie							
Inrichtingsmaatregelen watersysteem waterkwaliteit (KRW)	19	19	8	1	2	8	
Basisopgave							
Monitoring, (onderhoud) Grondwatermeetnetten, onderzoek en adviesvragen, ACSG, samenwerkingsverbanden	38	41	19	6	5	11	
Onttrekkingen uit reserve RWP							
Overige onttrekkingen uit reserve (t.b.v. capaciteit)		6	3	1	1	1	
Totaal	339	327	110	48	43	116	9

De meerjarenraming in de tabel zal worden verwerkt in de begroting bij de 2^e bestuursrapportage 2025 welke in oktober ter besluitvorming voorligt in PS.

De raming is bijgesteld van € 339 miljoen naar € 327 miljoen o.a. in verband met:

- Het niet langer meetellen van Landelijk Programma Natuur middelen voor de inzet op de verdrogingsopgave rondom Natura 2000 Natte Natuurparels: € 26 miljoen.
- Een aanvullende Specifieke Uitkering BodemUP 2.0: € 5,5 miljoen.
- Opnemen van de overige onttrekkingen uit de Reserve RWP ten aanzien van de bestaande inzet van capaciteit: 6 miljoen.

De uitgaven in 2027 lijken onevenredig hoog in vergelijking met de voorgaande jaren. Dit komt doordat de uitgaven rond Verdroging en Rivierverruiming voor 2026 lastig te ramen zijn door de complexiteit van de uitvoeringsprojecten. Voorzichtigheidshalve zijn daarom ± € 30 miljoen aan uitgaven voorlopig naar 2027 verschoven. We verwachten in 2026 met voorstellen te kunnen komen voor eerdere aanwending van deze middelen dan 2027.

Tevens zien we dat bestaande middelen en prestaties voor specifieke projecten zijn doorgeschoven naar de jaren 2028 en verder. Het betreft o.a.:

- Uitvoeringsfase Rivierverruimingsproject Oeffelt: € 3 miljoen.
- Garantstelling ten behoeve van de Natte Natuurparels: € 5 miljoen.
- Beekdalpassage Groote Beerze N284.

In aanloop naar de nieuwe planperiode 2028-2033 komen we in 2026 met voorstellen voor de structurele en incidentele financiering van het nieuwe Regionaal Water- en Bodemprogramma 2028-2033.

In het najaar worden de resultaten van de tussenevaluatie van de Maatwerkovereenkomsten met de Waterschappen ten aanzien van de Kaderrichtlijn Water besproken. Onderdelen hiervan zijn de verwachte te realiseren uitvoeringsprojecten tot en met 2027 en daarna. Naast de consequenties van de uitvoeringskosten. Samen met de waterschappen is de omvang van verwachte financiële tekorten in beeld gebracht en worden oplossingsrichtingen en externe financieringsbronnen verkend, zoals het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB) en de Aanpak Landelijk Gebied (ALG). Hiermee hopen we het verschil tussen de benodigde middelen - om alle prestaties uit het RWP te realiseren - en de beschikbare middelen te overbruggen. Voor de periode na 2027 brengen we de opgave in beeld ter voorbereiding op de nieuwe planperiode.

Het huidige werkveld is op verschillende terreinen uitdagend gezien de complexiteit van de uitvoeringsprojecten. Waarbij het veelal om langjarige processen gaat met partners buiten om de uitvoering te realiseren. Hierdoor voorzien we dat de middelen en streefwaarden ook na 2027 doorwerking hebben. We nemen Provinciale Staten hierin mee via de Sturings- en Verantwoordingscyclus.

Naar aanleiding van de tussenevaluatie RWP (voorjaar 2026) komen we met voorstellen om zonodig de middelentoewijzing op de opgaven te herprioriteren. Waarbij alles erop gericht is zoveel mogelijk prestaties in de jaren 2026 en 2027 te realiseren.

9. Risico's

Wij signaleren de volgende risico's voor realisatie van de beleidsdoelstellingen voor water en bodem:

Complexiteit van de opgaven

De opgaven zijn veelzijdig. Of het nou gaat om een drinkwaterbesluit, vernattingsprojecten of een dijkverzwaring: maatregelen grijpen vaak in op mens en milieu. Belangen staan daarbij geregeld tegenover elkaar. Polarisatie en gebrek aan draagvlak voor maatregelen kan leiden tot vertraagde of minder ambitieuze uitvoering. De complexiteit vraagt om een goede (en daarmee vaak langere) voorbereidingstijd waardoor resultaten later gereedkomen. Het voeren van een goed proces en zorgvuldige voorbereiding kost tijd maar levert ook een goed en gedragen resultaat. Dit staat echter op gespannen voet met de tijdspaden van bijvoorbeeld de Kaderrichtlijn Water.

Uitvoeringskracht bij partners is toenemend aandachtspunt

Een blijvend aandachtspunt is de uitvoeringskracht en betrokkenheid van partners ten behoeve van de opgaven in het stedelijk en landelijk gebied. Door toenemende urgentie en uitvoering van water- en bodem gerelateerde opgaven aan de ene kant en een verder toegenomen druk op beschikbare capaciteit (door onder andere de spanning op de arbeidsmarkt) staat de uitvoeringskracht bij waterschappen, gemeenten en andere uitvoerende partijen sterk onder druk. Hierover wordt uiteraard goed gesproken met partners, maar oplossingen liggen niet voor het oprapen. Hiermee is het risico op vertraging in de uitvoering toegenomen. Indien de huidige situatie niet wijzigt, zal de uitvoeringskracht bij de partners de komende jaren een belangrijk aandachtspunt blijven. Ook de dienstverlenende bedrijven hebben te maken met de krapte op de arbeidsmarkt. Hierdoor zien we in toenemende mate dat bedrijven niet altijd een offerte uitbrengen.

Kostenstijgingen inzake de realisatie van de groenblauwe opgaven

Zoals reeds eerder gemeld blijven de stijgende uitvoeringskosten van de KRW-inrichtingsmaatregelen een risico met zich meebrengen voor de uitvoering van de groenblauwe opgaven. In de Koepelovereenkomst groenblauwe opgaven is samen met de vier Brabantse waterschappen afgesproken dat we als overheden gezamenlijk ons inspannen om de benodigde middelen beschikbaar te stellen om de opgaven te realiseren. Mocht dit niet lukken, dan vindt er een gezamenlijke prioritering plaats op welke projecten de beschikbare middelen met voorrang worden ingezet.

Uitbreiding instrumentarium nodig voor doelbereik KRW en voorkomen van juridische aansprakelijkheid

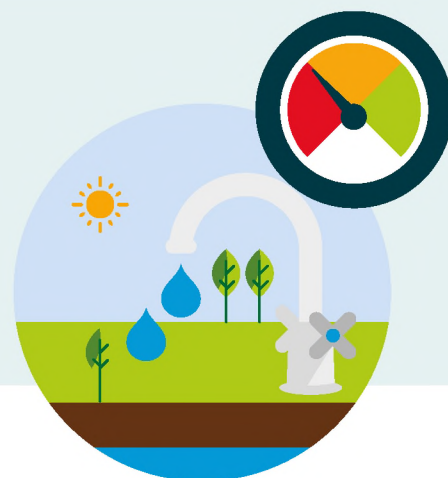
Het naleven van de Kaderrichtlijn Water (KRW) is een gedeelde verantwoordelijkheid van alle overheidslagen. Elke overheidsinstantie is hierbij verantwoordelijk voor het optimaal benutten van bevoegdheden en instrumenten en het uitvoeren van haar taken mb.t. de KRW. In de uitvoering van de Gebiedsgerichte aanpak groenblauw en Aanpak Landelijk Gebied zien we dat onder andere de afhankelijkheid van grond een groot obstakel vormt voor het tijdig uitvoeren van de KRW-maatregelen. Zonder zicht op toereikend instrumentarium voor groenblauwe verdienmodellen, een concreet perspectief voor ondernemerschap met hogere waterpeilen en het op grotere schaal toepassen van de mogelijkheden voor grondverwerving met Volledige Schadeloosstelling (VSS) is doelbereik KRW in de daarvoor beschikbare periode (in 2027 moeten alle benodigde maatregelen zijn getroffen) niet mogelijk. Het niet maximaal benutten van taken, bevoegdheden en beleidsinstrumenten door overheden kan leiden tot financiële sancties en tot juridische kwetsbaarheid in gerechtelijke procedures.

10. Aanpassingen met doorwerking in de Begroting Indicatoren Drinkwater

Voldoende drinkwater

Wat willen we bereiken?

Voldoende (grond)water voor de bereiding van drinkwater voor openbare drinkwatervoorziening.



De belangrijkste indicatoren voor de toestand:

Grondwaterstand en stijghoogte in de grondwaterlichamen voldoen aan de norm (uiterlijk 2027 moeten beide grondwaterlichamen voldoen, 1 voldoet momenteel niet).



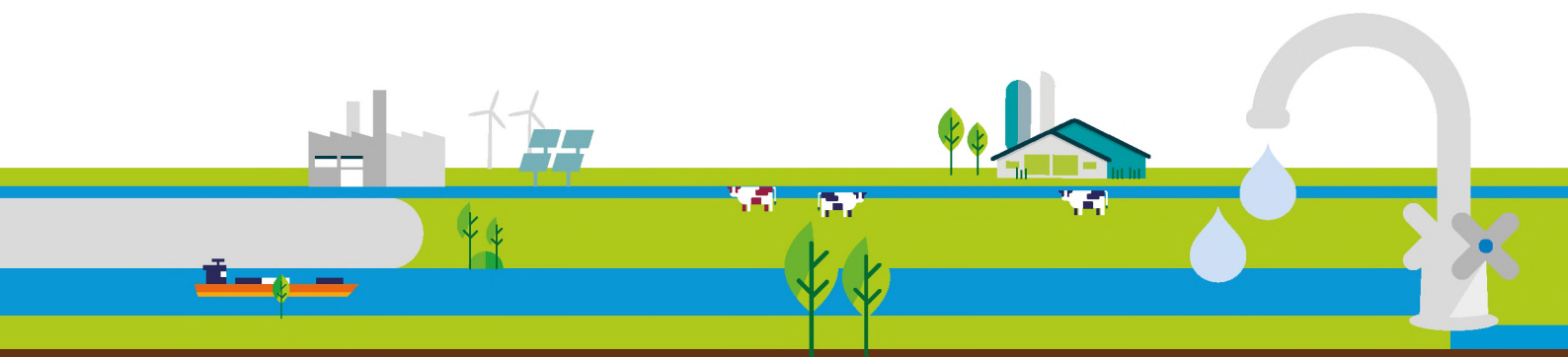
Voldoende (grond)water voor de bereiding van drinkwater voor openbare drinkwatervoorziening



Toelichting

Het grondwaterlichaam 'Slenk-diep' vertoont een negatieve trend. Dit grondwaterlichaam is een belangrijke bron voor de bereiding van ons drinkwater, omdat het grondwater hierin van nature schoon is en een grote grondwatervoorraad bevat. Het is daarom belangrijk om dit grondwaterlichaam zoveel mogelijk te ontzien in de toekomst om de balans tussen onttrekking en aanvulling te herstellen. De andere grondwaterlichamen vertonen geen negatieve trend.

Zie voor meer informatie [Brabant InZicht](#) (Beschikbaarheid van Water/Grondwaterstanden en trends in de tijd).



Toestandsindicator 1:

Voldoende (grond)water voor de bereiding van drinkwater voor openbare drinkwatervoorziening. Op een schaal van 1 (geen urgentie) tot 5 (acuut probleem Brabant breed). Huidige situatie score 4. Zonder aanvullende maatregelen dreigt score 4 of 5. De provincie heeft als bestuursorgaan de zorgplicht voor een duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening, derhalve streven wij op onderstaande schaal naar niveau 1 of 2.



1	Brabant breed voldoende bronnen aanwezig. Geen knelpunten of urgentie. Gehele verzorgingsgebied kan zonder problemen worden bediend.	
2	Er zijn (lokaal/regionaal) aandachtspunten, maar drinkwatervoorziening niet onder druk. Geen urgentie.	
3	Lokaal/regionaal knelpunten. Drinkwatervoorziening lokaal/regionaal onder druk. Nieuwe aansluitingen voor zakelijk gebruik lokaal niet meer vanzelfsprekend. Toename capaciteit nodig vanaf 2030.	
4	Drinkwatervoorziening acuut regionaal probleem. Dreiging van overschrijding grondwatervergunningen. Toename capaciteit nodig vóór 2030.	
5	Drinkwatervoorziening acuut probleem voor het gehele verzorgingsgebied. Dreiging overschrijding grondwatervergunningen Brabant breed.	

Voortgangsindicatoren:

Indicator	2025	2026	2027	2028
1 Realiseren aanvullende bronnen drinkwater (Regionaal Actieplan Beschikbaarheid Drinkwaterbronnen Brabant Water)				
Kruisland	Projectbesluit in voorbereiding	Projectbesluit ter inzage	Projectbesluit definitief	Operationeel (2028)
Brak grondwater	Pilotfase	Pilotfase	Opschaling naar productie	Opschaling naar productie (t/m 2030)
Zeewater	Vorbereiding pilotfase	Start pilotfase	Pilotfase	Pilotfase
2 Toename volume aan drinkwater (miljoenen m³/jaar) beschikbaar door aanvullende bronnen				
Toename volume aan drinkwater (m³/jaar) beschikbaar door aanvullende bronnen	0	0	0	3,5 mln (2028) 8,5 mln (2030) 18,5 mln (2035)
3 Vermindering verbruik drinkwater door industrieel-grootzakelijke klanten (>100.000 m³/jaar), geleverd door Brabant Water resp. huishoudelijk gebruik in liter per persoon per dag (lpppd)				
Zakelijk gebruik (mln. m³) (*)				14 (2035 e.v.)
Huishoudelijk gebruik (lpppd) (**)	120-125	120-125	120-125	100 (2035 e.v.)

* Referentie (periode 2015-2019) industrieel-grootzakelijke klanten (>100.000 m³/jaar): 18 miljoen m³.

** Referentie (periode 2015-2019) huishoudelijk gebruik in liter per persoon per dag (lpppd): 128 lpppd.

Schoon Water

Wat willen we bereiken?

Grondwater voor menselijke consumptie is blijvend beschermd. Bronnen openbare drinkwaterwinningen zijn op orde en staan kwalitatief niet onder druk. Deze doelstelling wordt via de S&V cyclus gemonitord.



De belangrijkste indicatoren voor de toestand:

Bronnen openbare drinkwaterwinningen zijn op orde en staan kwalitatief niet onder druk.



Deze indicator wordt via het Voortgangsdokument RWP gemonitord.

Toestandsindicator 1

Bronnen openbare drinkwaterwinningen zijn op orde en staan kwalitatief niet onder druk staan. Op een schaal van 1 (geen urgentie) tot 5 (acuut probleem Brabant breed). Huidige situatie score 3.

A	Brabant breed ruim voldoende schone bronnen aanwezig. Geen urgentie. Gehele verzorgingsgebied kan zonder noemenswaardige aanvullende zuivering worden bediend. Er spoelen geen Gewasbeschermingsmiddelen uit in grondwaterbeschermingsgebieden (GWB) en er zijn geen bodemverontreinigingen meer in GWB-gebieden. Er zijn geen antropogene stoffen aanwezig in het onttrokken water.	
B	Er zijn (lokaal/regionaal) aandachtspunten. Dit betreft de kwetsbaarste winningen. Maar de drinkwaterbronnen staan vooralsnog niet onder druk. Vooral extra kosten door aanvullende monitoring. Er zijn beperkt antropogene stoffen, waaronder gewasbeschermingsmiddelen aanwezig in het onttrokken water.	
C	Lokaal/regionaal knelpunten. Dit betreft de kwetsbaarste winningen. Drinkwaterbronnen op verschillende locaties onder druk. Oplopende kosten/inspanningen voor aanvullende zuivering en monitoring.	
D	Aanvullende zuivering is nodig bij het merendeel van de kwetsbare winningen. Sterk oplopende kosten. Drinkwatervoorziening bij sommige winningen onder grote druk.	
E	Aanvullende zuivering is zo complex geworden dat meerdere winningen moeten sluiten of alleen nog tegen zeer hoge kosten afdoende zuivering mogelijk.	

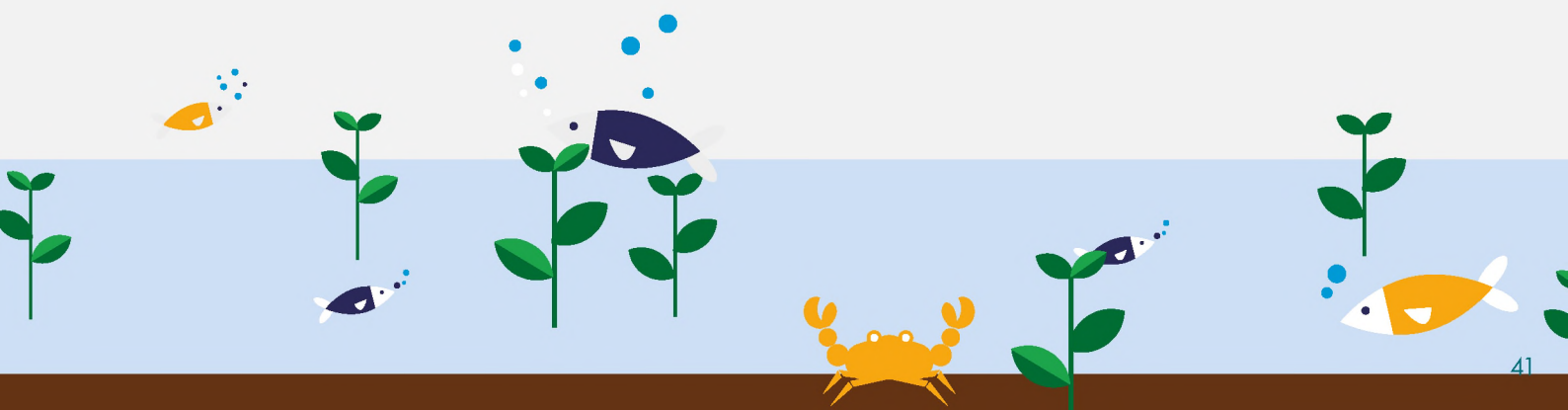
Voortgangsindicatoren:

Indicator	2025	2026	2027	2028
1 Realisatie Uitvoeringsprogramma Drinkwaterwinningen (*): percentage maatregelen in uitvoering resp. gereed.				
In uitvoering	50%	50-75%	75-100%	
Gereed	0-25%	25-50%	50-75%	100% + Nieuw Uitvoeringsprogramma
2 Aantal grondwaterbeschermingsgebieden waar aanvullend provinciaal beleid op nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen is opgesteld				
Aantal grondwaterbeschermingsgebieden met aanvullend provinciaal beleid (cumulatief) (**)	0	0	14	14

Deze indicatoren worden via de S&V cyclus gemonitord.

(*) In het [Uitvoeringsprogramma Drinkwaterwinningen](#) vindt u de maatregelen die hieronder vallen

(**) In alle 38 grondwaterbeschermingsgebieden geldt landelijke regelgeving m.b.t. gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten. Binnen de KRW-Impuls Brabant en het Actieplan Gewasbeschermingsmiddelen worden nu mogelijke maatregelen onderzocht om emissiereductie van gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten te realiseren. De noodzaak voor aanvullend provinciaal beleid geldt naar alle waarschijnlijkheid voor 14 meest kwetsbare winningen.



Overige aanpassingen indicatoren en streefwaarden:

De toelichting op de wijziging van onderstaande indicatoren staat in de inhoudelijke hoofdstukken 6.1 t/m 6.4 aan het eind van deze hoofdstukken.



Voldoende Water:

Onderstaande indicator wordt verwijderd in verband met de aanvullend opgestelde indicatoren Drinkwater.

Indicator	2025	2026	2027	2028
Hoeveelheid vergunde omvang grondwater in miljoen kubieke meter (van jaar T – 1) (*)	285			

Van onderstaande indicatoren zijn de streefwaarden aangepast.

Voortgang cumulatief in ha van de aanpak binnen natte natuurgebieden voor het vasthouden van water (KRW doelstelling 12.000 ha)	1.500	2.000	9.600	
Voortgang cumulatief in ha van de aanpak buiten natte natuurgebieden voor het vasthouden van water (doelstelling 27.000 ha)	0	0	13.700	



Schoon Water:

Van onderstaande indicatoren zijn de streefwaarden aangepast.

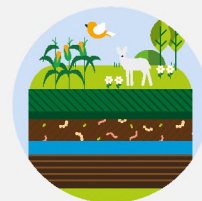
Indicator	2025	2026	2027	2028
Aantal kilometers (cumulatief) herstelde beken en kreken en Natuurvriendelijke oevers (KRW doelstelling 610 km)	75	150	328	
Aantal (cumulatief) opgeloste vismigratieknelpunten (KRW doelstelling 232 stuks)	67	100	160	
Aantal van de 8 grondwater-beschermingsgebieden die het meest kwetsbaar zijn voor nitraatuitspoeling, dat voldoet aan de norm (van 50 milligram nitraat/liter) in 2025 (*)	8	8		



Veilig Water:

Van onderstaande indicatoren zijn de streefwaarden en de lopende projecten aangepast.

Indicator	2025	2026	2027	2028
Voortgang rivierverruimingsprojecten (MIRT fase)				
Meanderende Maas	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie t/m 2028
Oeffelt	Planuitwerking	Realisatie	Realisatie	Realisatie
Verlengde brug Veerweg Alphen	Realisatie			
Lob van Gennep	Planuitwerking	Planuitwerking	Realisatie	Realisatie
Voortgang ruimtelijke inbedding en goedkeuringsbevoegdheid GS bij versterking van primaire dijken:				
Ravenstein-Lith (onderdeel Meanderende Maas)	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie t/m 2028
Cuijk-Ravenstein	Planuitwerking	Realisatie	Realisatie	Realisatie t/m 2028
Lith-Bokhoven	Verkenning	Verkenning/ Planuitwerking	Planuitwerking	Planuitwerking
Willemstad-Noordschans	Verkenning	Verkenning	Planuitwerking	Planuitwerking t/m 2029
Moerdijk-Drimmelen	Verkenning	Planuitwerking	Planuitwerking	
Doeveren	Planuitwerking/Realisatie	Realisatie		
WAD (Wilhelminakanaal, Amertak, Dongen)	Voorkenning	Voorkenning	Verkenning	Verkenning
Geertuidenberg-Dombosch	Voorkenning	Voorkenning	Verkenning	Planuitwerking
Keizersveer Waalwijk	Voorkenning	Voorkenning	Verkenning	Planuitwerking



Vitale Bodem:

Van onderstaande indicator zijn de streefwaarden aangepast.

Indicator	2025	2026	2027	2028
Aantal hectaren (cumulatief) landbouwareaal binnen BodemUp	22.000	29.000	36.000	